

เอกสารวิชาการ

เรื่อง

แผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา
ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี
(พ.ศ. 2566 – 2570)

โดย

นางนิศรา โภชากรณ์

นักศึกษาหลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ 15
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

บทคัดย่อ

รายงานส่วนบุคคลเรื่อง “แผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ที่มีผลกระทบต่อการทำงานของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประเด็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก (2) เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) และ (3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) สู่การปฏิบัติ โดยการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยการใช้ PESTEL Analysis ในการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก และ McKinsey 7’s Framework ประเมินปัจจัยภายใน หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์เพื่อหาประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ด้วย SWOT Analysis และ TOWS Matrix พร้อมทั้งประเมินตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา พบว่า ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อยู่ในลักษณะสามารถพึ่งพาตัวเองได้จากจุดแข็งภายใน แม้ว่าปัจจัยภายนอกจะไม่เอื้อต่อการเติบโตก็ตาม (ST) ดังนั้น สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ควรดำเนินกลยุทธ์เชิงป้องกัน ในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อใช้จุดแข็งขององค์กรในการแก้ไขวิกฤตหรือพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส

เมื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และสถานะภายในของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเผชิญกับความท้าทายจากภัยคุกคามภายนอก เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้เรียน เศรษฐกิจถดถอยจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ความเหลื่อมล้ำและความยากจนของผู้ปกครอง แต่สามารถนำจุดแข็งด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการมาบรรเทาหรือลดอุปสรรคที่เกิดจากภัยคุกคามได้ เช่น การที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาท/ภารกิจโดยตรงในการส่งเสริมและสร้างโอกาสให้แก่เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทั่วประเทศ (ทุกจังหวัด ทุกอำเภอและทุกตำบล) เป็นหน่วยงานหลักในการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคลทุกสังกัด ทั่วประเทศ และมีบุคลากรทั้งส่วนกลางและภูมิภาคที่มีความชำนาญและได้รับความไว้วางใจในระดับพื้นที่ ส่งผลให้การสำรวจติดตามและช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายสามารถทำได้เต็มที่และคล่องตัว เพื่อให้เกิดกรอบแนวทางการดำเนินงานการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม นำสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อผลักดันสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ “ภายในปี 2570 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นองค์กรที่ส่งเสริมและสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอด

ชีวิตให้แก่ผู้เรียนทุกช่วงวัยอย่างทั่วถึงและเสมอภาค” ภายใต้พันธกิจ 2 ประการ คือ (1) สร้างโอกาสความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และ (2) จัดและส่งเสริมการศึกษาในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีคุณภาพ จึงได้กำหนด ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน จำนวน 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างโอกาสการเข้าถึง การศึกษาอย่างมีคุณภาพและเสมอภาคครอบคลุม ทุกพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ที่เหมาะสมกับผู้เรียนทุกช่วงวัย ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาศักยภาพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด 6 เป้าประสงค์และ 10 กลยุทธ์

การศึกษานี้ มีข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนและนำยุทธศาสตร์ไปใช้ ดังนี้ (1) ขับเคลื่อนและต่อยอดนโยบายรัฐบาล “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (No one left behind) และบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกพื้นที่ ทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรศาสนา มูลนิธิ หรือองค์กรอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศ (2) ส่งเสริม สนับสนุนให้หน่วยงานในสังกัดเสนอแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ที่สอดคล้องกับจุดเน้นและทิศทางการพัฒนาประเทศ (3) การสร้างความเข้าใจในเป้าหมายและยุทธศาสตร์การดำเนินงานของแผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ไปยังทุกหน่วยงานในสังกัดทุกพื้นที่ ทุกระดับ (4) ควรมีการศึกษา วิเคราะห์ความเหมาะสมของงบประมาณในการสนับสนุนให้กับผู้เรียนและสถานศึกษา อย่างเหมาะสมและเพียงพอ สอดคล้องกับสภาพและบริบทของพื้นที่ สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริง โดยคำนึงถึงความจำเป็นตามสภาพพื้นที่ ภูมิศาสตร์สภาพทางเศรษฐกิจ และที่ตั้งของสถานศึกษา (5) ประสานความร่วมมือกับกองทุนความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อจัดสรรงบประมาณให้เด็กวัยเรียนกลุ่มขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และ (6) นำกลไกของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาในระดับพื้นที่ (ภาค/จังหวัด)

คำนำ

แผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่นำเสนอในเอกสารวิชาการฉบับนี้ เป็นการตรวจสอบสถานะแวดล้อมและการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์ ที่ประกอบด้วยการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายในและสถานะแวดล้อมภายนอก เพื่อนำมาวิเคราะห์ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ ด้วยเครื่องมือ SWOT Analysis และ TOWS Matrix และนำผลที่ได้มากำหนดเป็นเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (ENDS) แนวทางในการดำเนินการ (WAYS) มาตรการ/เครื่องมือ/ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (MEANS) รวมทั้งจัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์ เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ที่มุ่งหวังว่า “ภายในปี 2570 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นองค์กรที่ส่งเสริมและสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ผู้เรียนทุกช่วงวัยอย่างทั่วถึงและเสมอภาค”

การจัดทำเอกสารฉบับนี้ ได้รับคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา น.อ. รัฐนิพนธ์ เมธีวัชรพัฒน์ ราชนาวิ ผู้อำนวยการกองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ และคณาจารย์ของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทุกท่าน ทำให้เอกสารวิชาการฉบับนี้ มีความถูกต้อง สมบูรณ์ และสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้ศึกษาจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้ศึกษาหวังว่าเอกสารวิชาการเรื่อง “แผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)” ฉบับนี้ จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการและการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และแปลงแผนสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นประโยชน์กับผู้สนใจนำไปศึกษา ค้นคว้าและนำไปต่อยอดด้านยุทธศาสตร์ทั้งในระดับหน่วยงาน สถานศึกษาต่อไป

ผู้จัดทำ

นางนิศรา โภชากรณ์

นักศึกษาหลักสูตรนักรัฐศาสตร์รุ่นที่ 15

9 พฤษภาคม 2565

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตของปัญหา	3
1.4 ระเบียบวิธีการศึกษา	4
1.5 ข้อจำกัดของการศึกษา	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 การตรวจสอบสภาวะแวดล้อมและการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์	
2.1 สภาวะแวดล้อมภายนอก	6
2.2 สภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับองค์กร	16
2.3 การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์	26
2.3.1 การวิเคราะห์สภาพภายในด้านการสร้างโอกาสทางการศึกษาและความเสมอภาค ทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	29
2.3.2 การวิเคราะห์สภาพภายนอกด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	34
2.3.3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาค ทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	40
2.4 การประเมินสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์	43
2.4.1 การกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก	43
2.4.2 การวิเคราะห์ห้วงค์กรโดยการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก	45
2.4.3 ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักและสรุปผลการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายในและภายนอก ..	48

สารบัญ (ต่อ)

2.4.4 การประเมินตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ขององค์กร	49
2.4.5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในกับภายนอก ด้วยวิธี TOWS Matrix	52
บทที่ 3 แผนขององค์กร	
3.1 แผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)	56
3.2 เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (ENDs).....	56
3.3 กลยุทธ์ในการดำเนินการ (WAYS)	57
3.4 มาตรการ/ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (MEANS)	59
3.5 แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Maps)	69
บทที่ 4 ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์	
ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ.....	73
บรรณานุกรม	75
ประวัติย่อผู้วิจัย	76

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	หน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	18
ตารางที่ 2	กรอบอัตรากำลังภาพรวมของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	20
ตารางที่ 3	วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในขององค์กรโดยใช้ 7'S McKinsey Framework.....	32
ตารางที่ 4	วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดย PESTEL Analysis	39
ตารางที่ 5	ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาค ทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (SWOT Analysis).....	41
ตารางที่ 6	ค่าน้ำหนักของรายการปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายใน	44
ตารางที่ 7	ค่าน้ำหนักของรายการปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอก	45
ตารางที่ 8	ค่าคะแนนเฉลี่ยสภาพแวดล้อมภายใน (7'S Model)	46
ตารางที่ 9	ค่าคะแนนเฉลี่ยสภาพแวดล้อมภายนอก (PESTEL)	47
ตารางที่ 10	การสรุปผลคะแนนถ่วงน้ำหนักของสภาพแวดล้อมภายใน	48
ตารางที่ 11	การสรุปผลคะแนนถ่วงน้ำหนักของสภาพแวดล้อมภายนอก	49
ตารางที่ 12	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอก ด้วย TOWS Matrix	52
ตารางที่ 13	เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1	57
ตารางที่ 14	เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2	58
ตารางที่ 15	เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3	59
ตารางที่ 16	มาตรการ/แผนงาน/โครงการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)	61

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 2-1	โครงสร้างสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	19
แผนภาพที่ 2-2	กรอบอัตรากำลังของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	20
แผนภาพที่ 2-3	12 นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ	22
แผนภาพที่ 2-4	7 วาระเร่งด่วนของกระทรวงศึกษาธิการ	22
แผนภาพที่ 2-5	เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis	27
แผนภาพที่ 2-6	กรอบแนวคิด McKinsey 7'S Framework	29
แผนภาพที่ 2-7	กรอบแนวคิด PESTEL Analysis	34
แผนภาพที่ 2-8	TOWS Metrix	50
แผนภาพที่ 2-9	ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	51
แผนภาพที่ 3-1	แผนที่ทางยุทธศาสตร์ (Strategy Maps).....	69
แผนภาพที่ 3-2	กรอบความเชื่อมโยงสู่แผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)	70

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญและมีการกำหนดหมวดสำคัญที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ในมาตรา 50 (4) บุคคลมีหน้าที่เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการศึกษาภาคบังคับ มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ รวมถึงการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาประเทศในแผนระดับ 1 และระดับ 2 ของประเทศ ให้ความสำคัญกับการยกระดับการศึกษาและการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา เป็นประเด็นหลักของการพัฒนาประเทศและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 -2580) กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต และยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ที่คำนึงถึงการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขและการศึกษา โดยในด้านการศึกษานับการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเสมอกัน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดารและยากจนและกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ การจัดให้มีมาตรการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การสนับสนุนกลไกความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัด การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความรู้และนวัตกรรมของคนทุกกลุ่ม รวมถึงระบบการติดตามสนับสนุนและประเมินผลเพื่อสร้างหลักประกันสิทธิการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของประชาชน และแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา กอปรกับ (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม (พ.ศ. 2566 – 2570) กำหนดหมุดหมายการพัฒนาประเทศในหมุดหมายที่ 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลงและคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม โดยการสร้างโอกาสที่เสมอภาคแก่เด็กจากครอบครัวยากจนข้ามรุ่น ให้คนไทยทุกช่วงวัยได้รับความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และหมุดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต ซึ่งมีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัย และมีการพัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาปกติได้ รวมทั้ง แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579)

ที่ยึดหลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education For All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการมีส่วนร่วมของสังคม (All For Education) ซึ่งกำหนดเป้าหมายให้ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและเพิ่มโอกาสทางการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย

ทั้งนี้ สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ตามคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 ที่ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (No one left behind) เพื่อให้ประชาชนทุกช่วงวัยได้รับบริการอย่างเสมอภาคและทั่วถึงและเป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่มุ่งเน้นให้เด็กชายและเด็กหญิงทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียมและไม่มีค่าใช้จ่ายและขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศในการศึกษาและสร้างหลักประกันว่ากลุ่มที่เปราะบางซึ่งรวมถึงผู้พิการ ชนพื้นเมืองและเด็กเข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียมภายในปี 2573

จากสถิติจำนวนนักเรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษา ปี 2564 โดยแบ่งตามสังกัด ได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 78,003 คน สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ส.ป.) จำนวน 50,592 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) จำนวน 55,599 คน และผู้พิการในวัยเรียนสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 54,513 คน รวมแล้วมีเด็กนักเรียนหลุดจากระบบการศึกษามากถึง 238,707 คน สามารถตามกลับมาเรียนได้ 127,952 คน แต่ยังมีเด็กที่หลุดจากระบบอีกจำนวน 110,755 คน จากการจำแนกประเภทและสาเหตุที่เด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ (9 ปี) แล้วไม่ประสงค์จะเรียนต่อ รองลงมาคือย้ายถิ่นที่อยู่ ความจำเป็นของครอบครัว อายุพ้นเกณฑ์ไม่ประสงค์จะเรียนต่อ ผู้ปกครองมีรายได้น้อยไม่พอเพียง ความพิการ ปัญหาการปรับตัวในสังคม ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และการประพฤติปฏิบัติขัดกับระเบียบของสถานศึกษา ตามลำดับ กระทรวงศึกษาธิการจึงดำเนินโครงการส่งเสริมโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา “พาน้องกลับมาเรียน” เพื่อแก้ปัญหาเชิงรุกเด็กหลุดออกจากระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคืนโอกาส สร้างอนาคตให้เด็กและแก้ปัญหาระยะยาวให้ประเทศ ตามนโยบายรัฐบาล “จะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง”

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้กับประชาชนในทุกช่วงวัย ดังที่กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ “บูรณาการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีคุณภาพและทักษะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่” และกำหนดพันธกิจส่งเสริม สนับสนุนการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างทั่วถึง เหมาะสมตามศักยภาพและช่วงวัยของผู้เรียนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ผ่านกลไกการเพิ่มและกระจายโอกาสทางการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงโอกาสทางการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตได้อย่างหลากหลาย ครอบคลุมทุกพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งส่งเสริม พัฒนาสื่อการเรียนรู้ผ่าน

เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมต่อการเข้าถึงและพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สามารถขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม (พ.ศ. 2566 – 2570) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2579) รวมทั้งแผน นโยบายและยุทธศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นักศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการทำงานของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประเด็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและสามารถขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ที่มีผลกระทบต่อการทำงานของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประเด็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

1.2.2 เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)

1.2.3 เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) สู่การปฏิบัติ

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตของเนื้อหา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม (พ.ศ. 2566 – 2570) นโยบายรัฐบาล (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-257) แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนสถานการณ์และข้อมูลบริบทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

1.3.2 ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นข้าราชการในสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาทั้งส่วนกลางและภูมิภาคระดับปฏิบัติการขึ้นไป ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป. รองศึกษาธิการจังหวัด นักวิเคราะห์นโยบายและแผน และนักวิชาการศึกษา สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักนโยบาย

และยุทธศาสตร์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการภาค และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด)

1.3.3 ขอบเขตของระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษานี้ ดำเนินการตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม 2565

1.4 ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาค้างนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยวิธีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ที่มีผลกระทบต่อการทำงานการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดย

1.4.1 ตรวจสอบสภาวะแวดล้อมและวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมขององค์กรด้วยวิธี SWOT Analysis ซึ่งกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกในมิตินโยบาย มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม-วัฒนธรรม มิติเทคโนโลยี มิติสิ่งแวดล้อม และมิติกฎหมาย จะใช้ PESTEL Analysis และกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ในด้านกลยุทธ์ โครงสร้าง รูปแบบ ระบบ บุคคล ทักษะ และค่านิยมร่วม จะใช้การวิเคราะห์คุณลักษณะขององค์กร 7 ประการของ McKinsey (McKinsey 7-S Framework)

1.4.2 ให้กลุ่มตัวอย่างให้นำหนักเพื่อระบุปัจจัยหลักด้วยวิธีการให้ค่าคะแนน เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัจจัย โดยปัจจัยที่มีค่าคะแนนสูงจะเป็นปัจจัยหลัก ไล่เรียงกันลงมา

1.4.3 ใช้เทคนิคการจับคู่ (SWOT matching หรือ TOWS Matrix) เพื่อนำมาประเมินตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ขององค์กร จัดกลุ่มกลยุทธ์ และสังเคราะห์เป็นกลยุทธ์ทางเลือก

1.4.4 กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)

1.5 ข้อจำกัดของการศึกษา

1.5.1 ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยมีจำกัดเพียงระยะเวลา 2 เดือน อาจส่งผลให้การตรวจสอบสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ไม่ชัดเจนและไม่เพียงพอ

1.5.2 เอกสารข้อมูลรวมทั้งข้อมูลเชิงสถิติ ที่ใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ยังไม่ครบถ้วนและไม่เป็นปัจจุบัน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้ทราบสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการทำงานของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประเด็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

1.6.2 แผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)

1.6.3 ได้ข้อเสนอแนะการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) สู่การปฏิบัติ

บทที่ 2

การตรวจสอบสถานะแวดล้อมและการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์

แผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) จัดทำขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมภายนอกและสถานะแวดล้อมภายใน ที่เกี่ยวข้องกับการกิจและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ SWOT Analysis และกำหนดทิศทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาด้วยกระบวนการ TOWS Metrix รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 สถานะแวดล้อมภายนอก

2.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

หมวดหน้าที่ปวงชนชาวไทย มาตรา 50(4) บุคคลมีหน้าที่เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ

หมวดหน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ อย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รวมทั้ง รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการจัดการ ศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

2.1.2 ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทย “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” อันเป็นคติพจน์ประจำชาติ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” มีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราช

อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุก รูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตาม ทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนา ที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ นำอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติ ต่าง ๆ เพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคู่มือใหม่ รวมถึงปรับปรุงแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ ของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปรุงปัจจุบัน พร้อมทั้ง การส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาส ทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้น ของคนชั้นกลาง และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมาย การพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความ พร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบ ต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อุดม อโอบออารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิด ที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษา ท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนา ที่สำคัญที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจาย อำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และ สังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาลและความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่าง

บูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมั่งคั่ง และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม

2.1.3 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) เป็นแนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศด้วยแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรม และถ่ายทอดไปสู่แนวทางการปฏิบัติในแผนระดับที่ 3 ของหน่วยงาน ประกอบด้วย 23 ประเด็น 86 แผนแม่บทย่อย 140 เป้าหมายแผนแม่บทย่อย

ภารกิจสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ จำนวน 4 แผนแม่บท ดังนี้

1) แผนแม่บท (11) ประเด็น การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

การวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ จำเป็นต้องมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ สร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทยซึ่งเป็นหน่วยที่ย่อยที่สุดเพื่อให้สามารถเป็นพลังในการขับเคลื่อนช่วยเหลือสังคม พัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ประกอบด้วย 5 แผนย่อย ได้แก่ (1) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ (2) การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย (3) การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น (4) การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน และ (5) การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ

2) แผนแม่บท (12) ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้

เน้นการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบ บริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว ควบคู่กับการส่งเสริมการพัฒนาคน ไทยตามพหุปัญญาให้เต็มตามศักยภาพ ประกอบด้วย 2 แผนย่อย ได้แก่ (1) การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกๆระดับ ทุกประเภท พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ และ (2) การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย โดยการพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาและสร้าง เส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงาน และระบบสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ

3) แผนแม่บท (15) พลังทางสังคม

ให้ประเทศไทยมีความเท่าเทียมและเสมอภาคในสังคม ผ่านการมีส่วนร่วมจากประชากร ทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย และภาคีต่าง ๆ ในทุกระดับ ในการร่วมเป็นกลไกในการจัดการกับปัญหาความเหลื่อมล้ำ และการสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ที่เกื้อกูลการดำเนินการของภาครัฐอย่างเป็น ระบบ โดยเป็นการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการระดับพื้นที่ที่มีความแตกต่างระหว่างกัน บนองค์ ความรู้ ข้อมูล และหลักวิชาการที่มีส่วนร่วมจากชุมชนและภาคีในสังคมอย่างแท้จริง ประกอบด้วย 2 แผนย่อย ได้แก่ (1) การเสริมสร้างทุนทางสังคม โดยกำหนดแนวทางการเสริมสร้างสังคมแห่งการให้และช่วยเหลือกันและ กัน เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเอง และการจัดการตนเอง ส่งเสริมศักยภาพ บทบาทสตรี และสิทธิมนุษยชนและต่อยอดการพัฒนาบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และ (2) การรองรับ สังคมสูงวัยเชิงรุก ภายใต้แนวทางเร่งส่งเสริมการเตรียมการก่อนยามสูงอายุเพื่อให้สูงวัยในทุกมิติอย่างมีคุณภาพ เพิ่มบทบาททางเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุ และเพิ่มบทบาทภาคส่วนอื่น ๆ

4) แผนแม่บท (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม

การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยการสร้างหลักประกันทางสังคม ที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ทุกเพศสภาพ และทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่ม เปราะบาง รวมทั้งการปิดช่องว่างการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ในทุกมิติ และป้องกันปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคที่คาดว่าจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ประกอบด้วย 2 แผนย่อย ได้แก่ (1) การคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ โดยการขยายฐานความคุ้มครองทางสังคม สร้างหลักประกันสวัสดิการสำหรับแรงงาน และปรับปรุงระบบและกลไกในการคุ้มครองผู้บริโภค และ (2) มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อ แก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม โดยการจัดให้มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมและ จัดทำโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมให้ประชากรกลุ่มต่างๆ ระดมพลังความร่วมมือสร้างโอกาสและการมีส่วนร่วม

ร่วมของชุมชน และสนับสนุนให้มีการพัฒนาและนำใช้ระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการ
จัดสวัสดิการและสร้างหลักประกันทางสังคมของทุกภาคส่วน

2.1.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)

การพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี เพื่อให้สามารถก้าวข้ามความท้าทายที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุ
เป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ จำเป็นจะต้องเร่งแก้ไขจุดอ่อนและข้อจำกัดของประเทศ ที่มีอยู่เดิม รวมทั้ง
เพิ่มศักยภาพในการรับมือกับความสำคัญที่มาจาก การเปลี่ยนแปลงของบริบท ทั้งจากภายนอกและภายใน
ตลอดจนการเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์ประโยชน์จากโอกาส ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและ
ทันทั่วถึง การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาฯ โดยมีเป้าหมาย 5 ประเด็น ได้แก่
1) การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม 2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ 3) การมุ่งสู่สังคม
แห่งโอกาสและความเป็นธรรม 4) การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริการไปสู่ความยั่งยืน และ 5) การเสริมสร้าง
ความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่

หมุดหมายการพัฒนา จำนวน 13 หมุดหมาย ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่ประเทศไทยปรารถนาจะ
‘เป็น’ หรือมุ่งหวังจะ ‘มี’ เพื่อสะท้อนประเด็นการพัฒนา ที่มีลำดับความสำคัญสูงต่อการพลิกโฉมประเทศไทย
สู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” โดยหมุดหมายทั้ง 13 ประการ และภารกิจของสำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
และสอดคล้องกับหมุดหมายการพัฒนา จำนวน 2 หมุดหมาย ได้แก่

1) หมุดหมายที่ 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครอง ทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม

การขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและการทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพของ
เด็กจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น ทำให้เด็กกลุ่มนี้ต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานในฐานะแรงงานทักษะต่ำ หรือแรงงาน
กึ่งมีทักษะเท่านั้น ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของเด็กในอนาคต ยังเป็นปัจจัย
เสี่ยงต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ประเทศต้องเผชิญกับ
การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรสู่สังคมสูงวัย ซึ่งเป็นผลให้ประชากรวัยเด็กในปัจจุบันต้องรับภาระ
ที่เพิ่มขึ้นในการดูแลผู้สูงอายุเมื่อเข้าสู่วัยแรงงาน ดังนั้น การขจัดปัญหาความยากจนข้ามรุ่น เพื่อให้เด็กจาก
ครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นมีโอกาสได้รับการศึกษาและพัฒนาทักษะได้อย่างเต็มศักยภาพ และครัวเรือนสามารถ
หลุดพ้นจากความยากจนได้อย่างยั่งยืน ควบคู่กับการพัฒนาระบบความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอสำหรับ
กลุ่มคนในแต่ละช่วงวัย เพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรและปัจจัยการ
เปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์การพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย
4 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์ที่ 1 การแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่นแบบมุ่งเป้าให้ครัวเรือนหลุดพ้นความยากจน
อย่างยั่งยืน กลยุทธ์ย่อยที่ 1.1 ให้ความช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพของครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น กลยุทธ์ย่อย

ที่ 1.2 พัฒนากลไกการแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่นในระดับพื้นที่ พร้อมทั้งบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนกลยุทธ์การพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างโอกาสที่เสมอภาคแก่เด็กจากครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น กลยุทธ์ย่อยที่ 2.1 สนับสนุนครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นให้สามารถเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่ครรภ์มารดาจนถึงปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ กลยุทธ์ย่อยที่ 2.2 ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาทักษะอาชีพที่มีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาระบบความคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ย่อยที่ 4.1 บูรณาการระบบความคุ้มครองทางสังคม กลยุทธ์ย่อยที่ 4.2 ปรับปรุงรูปแบบการจัดความคุ้มครองทางสังคม ให้ทุกกลุ่มคนได้รับสวัสดิการ ที่เหมาะสมบนฐานของความยั่งยืนทางการคลัง กลยุทธ์ย่อยที่ 4.3 จัดทำระบบการเยียวยาช่วยเหลือในภาวะวิกฤต กำหนดระดับ แนวทาง และช่องทางการจัดสรรการเยียวยาช่วยเหลือ

กลยุทธ์ที่ 5 การบูรณาการฐานข้อมูลเพื่อลดความยากจนข้ามรุ่นและจัดความคุ้มครองทางสังคม กลยุทธ์ย่อยที่ 5.1 พัฒนาฐานข้อมูลรายบุคคล ที่ครอบคลุมประชากรจากครัวเรือนที่มีแนวโน้มกลายเป็นครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นทุกคน เป็นปัจจุบัน และเชื่อมโยงข้อมูลที่สำคัญต่อการลดความยากจนข้ามรุ่น กลยุทธ์ย่อยที่ 5.2 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูล ในการออกแบบนโยบาย/มาตรการ และการติดตามประเมินผล

2) หมายเหตุที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต

การพัฒนาทุนมนุษย์ทุกช่วงวัย เพื่อให้คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันได้อย่างสงบสุข และให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กลยุทธ์การพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์ที่ 1 คนไทยทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ กลยุทธ์ย่อยที่ 1.1 พัฒนาเด็กช่วงตั้งครรภ์ถึงปฐมวัยให้มีพัฒนาการรอบด้าน มีอุปนิสัยที่ดี และกลยุทธ์ย่อยที่ 1.2 พัฒนาผู้อยู่ในช่วงวัยการศึกษา ระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีทักษะดิจิทัลและมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการทำงาน กลยุทธ์ย่อยที่ 1.4 พัฒนาวัยแรงงานให้มีสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อการประกอบอาชีพ และเชื่อมโยง กับโลกของการทำงานในอนาคต กลยุทธ์ย่อยที่ 1.5 พัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลเมืองมีคุณค่าของสังคม

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต กลยุทธ์ย่อยที่ 3.1 พัฒนาระบบนิเวศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต กลยุทธ์ย่อยที่ 3.2 พัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาปกติ

2.1.5 นโยบายรัฐบาล (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา)

นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 โดยกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน ประกอบด้วย นโยบายหลัก 12 ด้าน และนโยบายเร่งด่วน 12 เรื่อง ทั้งนี้ นโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ด้านการส่งเสริมและสร้างโอกาสทางการศึกษาจะอยู่ในนโยบายหลัก ด้านที่ 8 การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ข้อย่อย 8.6 ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทุกช่วงวัย ที่มุ่งเน้นลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยกำหนดให้มีการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยจัดการศึกษากับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา มุ่งเน้นกลุ่มเด็กด้อยโอกาสและกลุ่มเด็กนอกระบบ ให้สอดคล้องกับความจำเป็นของผู้เรียนและลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา จัดระบบโรงเรียนพี่เลี้ยง จับคู่ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีคุณภาพการศึกษาดีกับโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และการส่งเสริมให้ภาคเอกชนชุมชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบการศึกษาในพื้นที่ สนับสนุนเด็กที่มีความสามารถแต่ไม่มีทุนทรัพย์เป็นกรณีพิเศษ ตลอดจนแก้ไขปัญหาหนี้สินทางการศึกษา โดยการปรับโครงสร้างหนี้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาและทบทวนรูปแบบการให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่เหมาะสม รวมทั้งนโยบายหลัก ด้านที่ 9 การพัฒนาระบบสาธารณสุขและหลักประกันทางสังคม ข้อย่อย 9.4 สร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมด้านการศึกษา สุขภาพ การมีงานทำ ที่เหมาะสมกับประชากรทุกกลุ่ม มีการลงทุนทางสังคมแบบมุ่งเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสโดยตรง สร้างความเสมอภาคทางการศึกษาผ่านกลไกกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และยกระดับคุณภาพการศึกษาผ่านการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

การขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลสู่การปฏิบัติโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ควบคู่กับการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีคุณค่า เพื่อผลิตกำลังคน สร้างพลังทางสังคมและลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งเป็นการกระจายโอกาสอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อการพัฒนาไปสู่ประเทศไทย 4.0 โดยจะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (No one left behind) และเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเน้นที่การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน

2.1.6 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เป็นแผนที่วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาคนให้มีสมรรถนะการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ ยึดหลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของสังคม (All For Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) และนำยุทธศาสตร์ชาติมาเป็นกรอบความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ ความมีเมตตา กรุณา

มีวินัย คุณธรรม จริยธรรมการกำหนดยุทธศาสตร์แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ โดยประเด็นยุทธศาสตร์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อ 1) ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ 2) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย และ 3) ระบบข้อมูลรายบุคคลและสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุม ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เพื่อการวางแผนการบริหารจัดการศึกษา การติดตามประเมินและรายงานผล

2.1.7 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) การศึกษาที่มีคุณภาพ

การประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly – UNGA) เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558 ผู้นำประเทศสมาชิกสหประชาชาติและประเทศไทย รวม 193 ประเทศ ได้ลงนามรับรอง เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals; SDGs) ทดแทนเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals ; MDGs) ซึ่งหมดอายุลงในปี 2558

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลัก (Goal) การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDGs) ในเป้าหมายหลัก (Goal) ที่ 4 รวม 10 เป้าหมายย่อย (SDGs Targets) โดยที่กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบ 8 เป้าหมายย่อย (Target) ดังนี้

เป้าหมายย่อยที่ 4.1 : สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และไม่มีค่าใช้จ่าย นำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิผล ภายในปี พ.ศ. 2573

เป้าหมายย่อยที่ 4.2 : สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนเข้าถึงการพัฒนา การดูแล และการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ เพื่อให้เด็กเหล่านั้นมีความพร้อมสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา ภายในปี 2573

เป้าหมายย่อยที่ 4.4 เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่เกี่ยวข้อง รวมถึงทักษะทางด้านเทคนิคและอาชีพสำหรับการจ้างงาน การมีงานที่มีคุณค่า และการเป็นผู้ประกอบการภายในปี 2573

เป้าหมายย่อยที่ 4.5 ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศด้านการศึกษาและสร้างหลักประกันว่า กลุ่มที่เปราะบางซึ่งรวมถึงผู้พิการ ชนพื้นเมือง และเด็ก เข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพทุกระดับ อย่างเท่าเทียม ภายในปี พ.ศ. 2573

เป้าหมายย่อยที่ 4.6 สร้างหลักประกันว่าเยาวชนทุกคนและผู้ใหญ่ในสัดส่วนสูงทั้งชายและหญิงสามารถอ่านออกเขียนได้และคำนวณได้ ภายในปี 2573

เป้าหมายย่อยที่ 4.7 สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุข และไม่ใช้ความรุนแรง การ

เป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573

เป้าหมายย่อยที่ 4.A สร้างและยกระดับอุปกรณ์และเครื่องมือทางการศึกษาที่อ่อนไหวต่อเด็กผู้พิการและเพศภาวะ และให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ปราศจากความรุนแรง ครอบคลุมและมีประสิทธิผลสำหรับทุกคน

เป้าหมายย่อยที่ 4.C เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพ รวมถึงการดำเนินการผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศในการฝึกอบรมครูในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุดและรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ภายในปี 2573

ภารกิจของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีส่วนเกี่ยวข้องของสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายหลัก (Goal) ที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียมและสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทุกรายเป้าหมายย่อย (Target) ที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.1.8 ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่ตกหล่น (ASEAN Declaration on Strengthening Education For Out-of-School Children and Youth : OOSCY)

ประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชน และร่วมกันตระหนักว่าในอาเซียนยังมีเด็กและเยาวชนที่ตกหล่นอยู่เป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรการที่มีประสิทธิผลเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ได้เข้าเรียนและคงอยู่ในโรงเรียนและสามารถเล่าเรียนจนสำเร็จการศึกษา ในประเด็นต่อไปนี้

1) ให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนพร้อมครอบครัว เพื่อจัดการเรื่องผลกระทบของความยากจนที่มีต่อสิทธิที่จะได้รับการศึกษา วางเป้าหมายในการขจัดความยากจนและผู้ด้อยโอกาส ลดค่าเล่าเรียนและรายจ่ายที่เกี่ยวข้องสำหรับเด็กและเยาวชน การจัดสรรทุนการศึกษาและการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินตามความเหมาะสม

2) สร้างแรงจูงใจให้เด็กทั้งผู้หญิงและผู้ชายได้มีโอกาสเรียนจบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลและเหมาะสม รวมทั้งสามารถเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น

3) จัดให้เด็กผู้หญิงและผู้ชาย มีโอกาสได้รับการพัฒนา การดูแลและการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ เพื่อให้เด็กเหล่านั้นมีความพร้อมเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา

4) กำหนดยุทธศาสตร์และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสได้รับการศึกษานอกโรงเรียนและเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างการศึกษาในระบบกับการศึกษานอกระบบ รวมทั้งระหว่างโลกแห่งการทำงานกับการเรียนเพื่อป้องกันการใช้แรงงานเด็ก

5) กำหนดกรอบการเทียบเคียงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในระดับประเทศและภูมิภาค รวมทั้งการยอมรับ ตรวจสอบและการรับรองความรู้ ทักษะ คุณวุฒิและสมรรถนะของผู้เรียน ตลอดจนความเป็นไปได้ในการถ่ายโอนหน่วยการเรียนรู้ระหว่างสถาบันการศึกษาที่ได้รับการยอมรับและระหว่างประเทศ

6) จัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง ให้ได้มาตรฐานขั้นต่ำในด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

7) จัดให้เด็กและเยาวชนทุกคนได้รับสิทธิในการศึกษาอย่างเต็มที่ด้วยการสามารถเข้าถึงมาตรฐานขั้นต่ำในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สารสนเทศกับการสื่อสาร สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการอื่น ๆ ในโรงเรียนและสถาบันการศึกษา

8) สนับสนุนการจัดกิจกรรมจิตอาสาและการทำงานในพื้นที่รूरกันดารห่างไกลเพื่อช่วยเหลือกลุ่มด้อยโอกาสหรือกลุ่มชายขอบในอาเซียนและบ่มเพาะการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

2.1.9 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ เป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และแนวทางการบริหารและจัดการศึกษา โดยมีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ดังนี้

มาตรา 10 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและ การเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือ ด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

มาตรา 13 บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ คือ การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและการศึกษาบุตร เงินอุดหนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษา

มาตรา 14 บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและอื่น ๆ มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ (การศึกษาตามอัธยาศัย) คือ การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและการศึกษาบุตร เงินอุดหนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษา

มาตรา 16 การศึกษาในระบบ มี 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานจัดให้ไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนอุดมศึกษาและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญา

มาตรา 17 การศึกษาขั้นบังคับ จำนวน 9 ปี โดยเด็กอายุย่างเข้าปีที่ 7 เข้าเรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่ 16 เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่ 9 ของการศึกษาภาคบังคับ

2.2 สภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้ององค์กร

2.2.1 อำนาจหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education) เป็นหน่วยงานระดับกรม ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในอดีตเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการทั่วไปของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ภายหลังการปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ. 2545 ทำให้สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้รวมเอากิจการของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในปัจจุบัน) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในปัจจุบัน) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในปัจจุบัน) เข้ามาไว้ด้วยกัน โดยมีอำนาจหน้าที่ โดยการรวบรวมจาก กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 7 มีนาคม 2562 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 22 มีนาคม 2562 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2561 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 26 มกราคม 2565 ดังต่อไปนี้

ภารกิจของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนายุทธศาสตร์ การแปลงนโยบายของกระทรวงเป็นแผนปฏิบัติ ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ จัดทำงบประมาณและบริหารราชการประจำทั่วไปของกระทรวง เพื่อการบรรลุเป้าหมายและเกิดผลสัมฤทธิ์ ตามภารกิจของกระทรวง โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำข้อมูลเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของกระทรวง
- 2) พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารของกระทรวง
- 3) แปลงนโยบายเป็นแนวทางและแผนการปฏิบัติราชการ
- 4) จัดทำงบประมาณและแผนปฏิบัติราชการของกระทรวง

- 5) ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจราชการและการตรวจสอบภายในราชการทั่วไปของกระทรวง
- 6) ดำเนินการเกี่ยวกับงานลูกเสือ ยุวกาชาดและกิจการนักเรียน
- 7) ส่งเสริมสนับสนุนงานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย คณะกรรมการการศึกษา เอกชน คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
- 8) ส่งเสริม ประสานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬาเพื่อการศึกษา ตลอดจนงานอื่น ๆ ที่มีได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการใดในสังกัดกระทรวง
- 9) ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกกระทรวง รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับงาน ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับต่างประเทศในส่วนที่มีได้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการใดในสังกัด กระทรวง
- 10) พัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานของกระทรวง
- 11) ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องซึ่งมีได้อยู่ในอำนาจ หน้าที่ของส่วนราชการใดในสังกัดกระทรวง
- 12) ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบด้านการบริหาร การเงิน และการบัญชีของสำนักงานปลัดกระทรวง และกระทรวง
- 13) เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่ปลัดกระทรวงเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ ภายในสำนักงานปลัดกระทรวงและกระทรวง
- 14) ติดตาม ประเมินผลและจัดทำรายงานเกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการภายในสำนักงาน ปลัดกระทรวงและกระทรวง
- 15) การบูรณาการและขับเคลื่อนแผนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและการส่งเสริม คู้มครองจริยธรรมในกระทรวง
- 16) ปฏิบัติภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการในระดับพื้นที่ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการศึกษาในระดับ ภาคและจังหวัด โดยการอำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการศึกษาแบบร่วมมือและบูรณาการ กับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่นหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้นๆ
- 17) ปฏิบัติภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการ ศึกษาตามที่ กฎหมายกำหนดการปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ นโยบาย และยุทธศาสตร์ ของส่วนราชการต่างๆ ที่มอบหมายและให้มีอำนาจหน้าที่ในเขตจังหวัด
- 18) เป็นศูนย์บัญชาการในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศของกระทรวงและ จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของแผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด
- 19) รับผิดชอบงานเลขานุการของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวง ศึกษาธิการในภูมิภาค รวมทั้งปฏิบัติราชการที่เป็นไปตามอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนการ

ปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค คณะอนุกรรมการและคณะทำงานอื่นที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

20) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทาง และมาตรการเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของประเทศในระดับภูมิภาคหรือจังหวัดที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนและการพัฒนาด้านการศึกษาของประเทศให้มีประสิทธิภาพ ทัดเทียมนานาประเทศ เสนอต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค

21) เป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อนการศึกษาแบบร่วมมือและบูรณาการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (1) ประเด็นความมั่นคง นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นเลขานุการคณะกรรมการขับเคลื่อนการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้และคณะกรรมการอื่นที่เกี่ยวข้องอันส่งผลให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ดี กินดี และมีความสุขอย่างยั่งยืน

22) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักงานปลัดกระทรวงหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย”

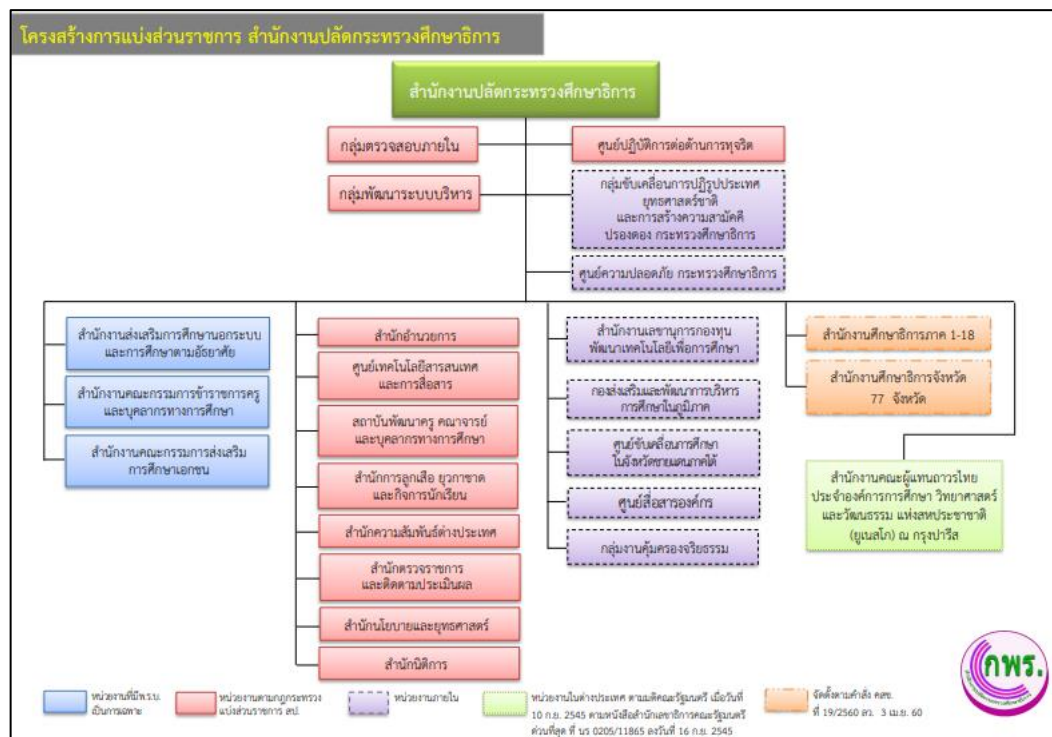
2.2.2 โครงสร้างของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ปัจจุบันสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน่วยงานในสังกัด จำนวน 115 หน่วยงาน จำแนกเป็นหน่วยงานในส่วนกลาง จำนวน 20 หน่วยงาน และหน่วยงานระดับภูมิภาค จำนวน 95 หน่วยงาน (สำนักงานศึกษาธิการภาค จำนวน 18 แห่ง และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด จำนวน 77 แห่ง) รายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 หน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่	หน่วยงาน	อักษรย่อ
1.	สำนักอำนวยการ	สอ.
2.	ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	ศทท.
3.	สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา	สคบศ.
4.	สำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน	สกก.
5.	สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ	สต.
6.	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	ก.ค.ศ.
7.	สำนักตรวจราชการ และติดตามประเมินผล	สตผ.
8.	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์	สนย.
9.	สำนักนิติการ	สน.
10.	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	กศน.
11.	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	สช.
12.	กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร	กพร.
13.	กลุ่มตรวจสอบภายใน	ตสน.
14.	ศูนย์ขับเคลื่อนการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้	ศค.จขต.

ที่	หน่วยงาน	อักษรย่อ
15.	สำนักงานรัฐมนตรี	สร.
16.	สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ	สลช.
17.	สำนักงานเลขาธิการกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	สกท.
18.	ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงศึกษาธิการ	ศปท.ศธ.
19.	กองส่งเสริมและพัฒนาการบริหารการศึกษาในภูมิภาค	กสภ.
20.	กลุ่มขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง กระทรวงศึกษาธิการ	กลุ่ม ป.ย.ป.ศธ.
21-38	สำนักงานศึกษาธิการภาค 1 - 18	ศธภ.1 - 18
39-115	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดทุกจังหวัด 77 จังหวัด	ศจ.แพร่

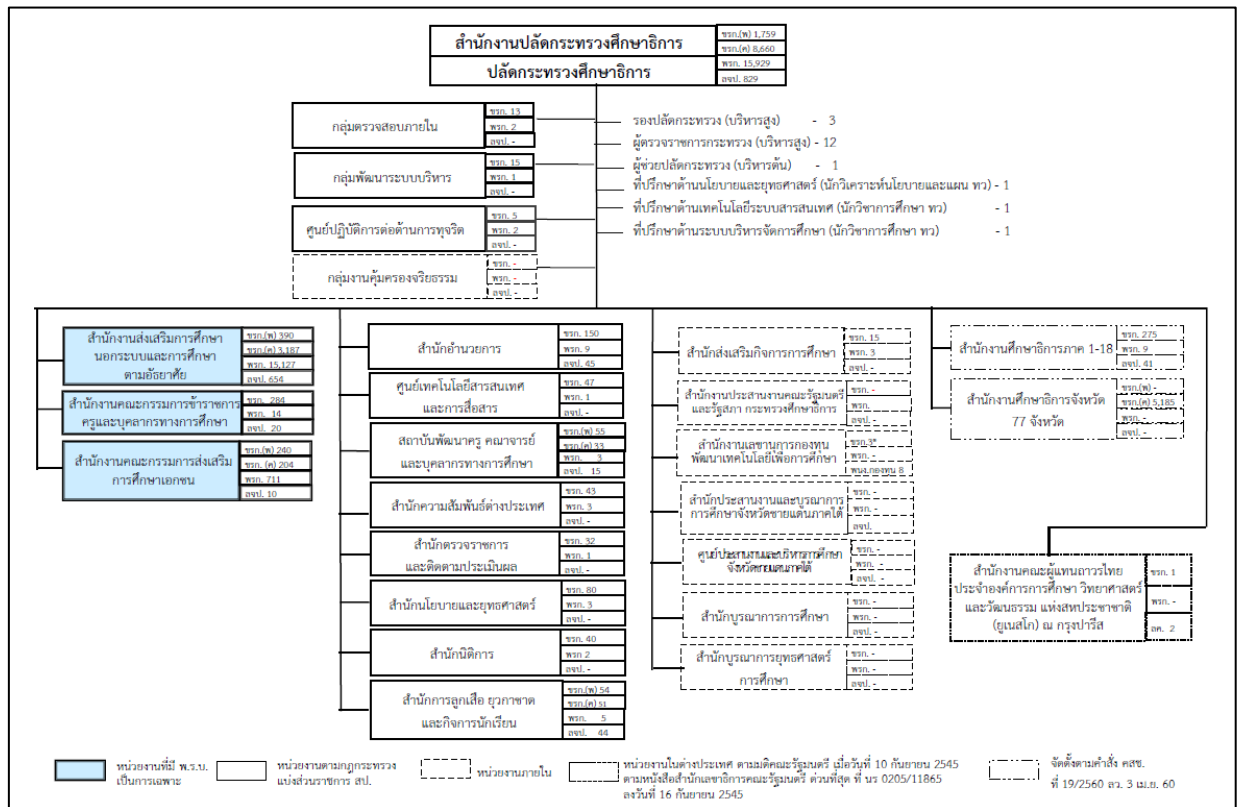
แผนภาพที่ 2- 1 โครงสร้างสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ที่มา กระทรวงศึกษาธิการ, 2562

2.2.3 กรอบอัตรากำลังของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีกรอบอัตรากำลัง จำนวน 30,227 คน ประกอบด้วย บุคลากร ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค 6 ประเภท ได้แก่ ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราวและพนักงานจ้างเหมาบริการ

ตารางที่ 2 กรอบอัตรากำลังภาพรวมของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ประเภท	จำนวน
1. ข้าราชการ (พลเรือน)	1,759 คน
2. ข้าราชการ (ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา)	8,660 คน
3. พนักงานราชการ	15,929 คน
4. ลูกจ้างประจำ	829 คน
5. ลูกจ้างชั่วคราว	37 คน
6. พนักงานจ้างเหมาบริการ	3,013 คน
จำนวน	30,227 คน

แผนภาพที่ 2-2 กรอบอัตรากำลังของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่มา กพร.สป.ศธ.

2.2.4 นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา

นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ตามคำแถลงนโยบายการจัดการศึกษาของนางสาวตรีนุช เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

1) การปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย และทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกระดับการศึกษาให้มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย

2) การจัดสรรและการกระจายทรัพยากรให้ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการระดมทรัพยากรทางการศึกษาจากความร่วมมือทุกภาคส่วน เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษามีความเป็นธรรมและสร้างโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกลุ่มอื่น ๆ กระจายทรัพยากรทั้งบุคลากรทางการศึกษา งบประมาณและสื่อเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง

3) การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจวินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย เพื่อเป็นการขับเคลื่อนแผนบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 ส่งเสริมการปฏิบัติเป็นรูปธรรม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย และมีการติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะ

4) การเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

5) การจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย โดยยึดหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

6) การจัดเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนทุกช่วงวัยให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ประชาชนในแต่ละช่วงวัยได้รับการศึกษาตามความต้องการอย่างมีมาตรฐาน เหมาะสมและเต็มตามศักยภาพตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชรา และพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย

7) การจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพสามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติ ศักดิ์ศรี เท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม สามารถช่วยเหลือตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

แผนภาพที่ 2-3 12 นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ

แผนภาพที่ 2- 4 วาระเร่งด่วนของกระทรวงศึกษาธิการ
ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดจุดเน้นการดำเนินงานด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ไว้ดังนี้

1) ปรับปรุงหลักสูตรทุกระดับ ทุกประเภท ทั้งหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับการพัฒนาคน ทิศทางการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงและตามความต้องการของผู้เรียน/ผู้รับบริการ รวมถึงปรับลดความซ้ำซ้อนของหลักสูตร

2) ปรับระบบทดสอบ วัดผลและประเมินผล โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการประเมินผลการเรียนรู้ได้ตามความต้องการ เพื่อการสร้างโอกาสการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ พัฒนาระบบการประเมินสมรรถนะผู้เรียนให้ตอบโจทย์การประเมินในระดับประเทศและระดับสากล

3) เร่งดำเนินการเรื่อง Academic Credit-Bank System ในการสะสมและเทียบโอนหน่วยกิต เพื่อการสร้างโอกาสในการศึกษา

4) ส่งเสริมการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ที่เน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับแต่ละช่วงวัย และการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายและบริบทพื้นที่

5) พัฒนาหลักสูตรอาชีพระยะสั้นที่เน้น New Skill, Up Skill และ Re Skill ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ความต้องการและความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ

6) ส่งเสริมการจัดการศึกษาของผู้สูงอายุ เพื่อให้เป็น Active Ageing Workforce และมี Life Skill ในการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัย

7) ส่งเสริมการจัดการศึกษาที่พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เช่น ผู้พิการ ออทิสติก เด็กเร่ร่อนและผู้ด้อยโอกาสอื่น ๆ

8) จัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาส พลัดและขาดโอกาสทางการศึกษา ผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง การพบกลุ่ม การเรียนแบบชั้นเรียนและการจัดการศึกษาทางไกล

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาไว้ดังนี้

1. โรงเรียนเอกชนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ มีธรรมาภิบาล โดยมีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องและได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมกับบริบทเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามแนวคิด อัตลักษณ์ หรือปรัชญาของโรงเรียน และมีระบบความรับผิดชอบต่อทางการศึกษาบนพื้นฐานที่ให้ผู้เรียนได้รับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน

2. ผู้เรียนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐสนับสนุนและสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตได้ตามความต้องการผ่านการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาตนเองและการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านรูปแบบและช่องทางต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนเพื่อให้เป็นคนไทยที่มีศักยภาพ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามความถนัดของแต่ละบุคคล

3. โรงเรียนเอกชนมีบทบาทในการจัดการศึกษามากขึ้น ผ่านการปฏิรูประบบการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาและกำหนดกลไกให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาและการแข่งขันในเชิงคุณภาพ

4. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมีการบริหารราชการที่มีประสิทธิภาพทันสมัย สามารถกำกับดูแลส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชนให้มีคุณภาพมาตรฐาน

2.2.5 แผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของสำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมองค์กร เป้าประสงค์รวม ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ ในแผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ไว้ดังนี้

วิสัยทัศน์ บูรณาการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีคุณภาพและทักษะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่

พันธกิจ

1) ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารและจัดการศึกษาแบบบูรณาการทุกระดับ ทุกพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่

3) ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างทั่วถึง เหมาะสมตามศักยภาพและช่วงวัยของผู้เรียน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

4) ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลและพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการ ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่

ค่านิยม TEAMWINS

T = Teamwork การทำงานเป็นทีม

E = Equality of Work ความเสมอภาคในการทำงาน

A = Accountability ความรับผิดชอบ

M = Morality and Integrity การมีศีลธรรมและมีความซื่อสัตย์

W = Willful ความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานอย่างเต็มศักยภาพ

I = Improvement การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

N = Network and Communication การเป็นเครือข่ายที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

S = Service Mind การมีจิตมุ่งบริการ

เป้าประสงค์รวม

1) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการมีการบริหารและจัดการศึกษาแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ

2) ผู้เรียนได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่

3) ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและเสมอภาค

4) ข้าราชการ ครู และบุคลากรทางการศึกษามีสมรรถนะที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่

ประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์

1) ยุทธศาสตร์ พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

กลยุทธ์

- 1.1 ปลุกฝังค่านิยมและหลักคิดที่ถูกต้องเพื่อเสริม สร้างเสถียรภาพสถาบันหลักของชาติ ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 1.2 ยกกระดับคุณภาพและสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษา และพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้/ อาชีพ ด้วยศาสตร์พระราชากับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัด ชายแดนภาคใต้ และเขตพื้นที่พิเศษ (พื้นที่สูง พื้นที่ตามตะเข็บชายแดนและพื้นที่เกาะแก่ง ชายฝั่งทะเล ทั้งกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบและแรงงานต่างด้าว)
- 1.3 พัฒนากลไกบูรณาการระบบบริหารจัดการการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดหรือ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่
- 1.4 พัฒนาความร่วมมือด้านการศึกษากับต่างประเทศเพื่อยกระดับคุณภาพและโอกาส ทางการศึกษา

2) ยุทธศาสตร์ พัฒนากำลังคน เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

กลยุทธ์

- 2.1 พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะอาชีพให้สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ ภูมิภาค และประเทศ

3) ยุทธศาสตร์ พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ

กลยุทธ์

- 3.1 ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ผ่านประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติ ควบคู่กับการเรียนรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล
- 3.2 สร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลรองรับการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 3.3 บูรณาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ระเบียบ วินัย คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ ความเป็นพลเมืองและความปลอดภัยของผู้เรียน
- 3.4 พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อยกระดับ สมรรถนะในการปฏิบัติงาน
- 3.5 ส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมการบริหารและจัดการศึกษา และพัฒนาบุคลากร วิจัยทางการศึกษา

4) ยุทธศาสตร์ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา

กลยุทธ์

- 4.1 เพิ่มและกระจายโอกาสทางการ ศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย ให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงโอกาสทางการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตได้อย่างหลากหลาย ครอบคลุม ทุกพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย

4.2 ส่งเสริม พัฒนาสื่อการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมต่อการเข้าถึงและ พัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

5) ยุทธศาสตร์ ส่งเสริมการสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์

5.1 ส่งเสริมกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักรู้คุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยรูปแบบที่หลากหลาย

6) ยุทธศาสตร์ พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์

6.1 ส่งเสริมและพัฒนากำหนดเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการและ บริการประชาชน

6.2 พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางด้านการศึกษาให้เป็นเอกภาพ เป็นปัจจุบันและเชื่อมโยงกันในทุกระดับ

6.3 สร้างและพัฒนากลไกการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงทุกระดับทุกพื้นที่

6.4 เร่งรัด ปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง

6.5 ปรับปรุงโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น เชื่อมโยง และเอื้อต่อการพัฒนาหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ

6.6 พัฒนาเครือข่ายต่อต้านการทุจริต ประพฤติมิชอบให้มีส่วนร่วมจัดกิจกรรม รณรงค์ เฝ้าระวัง และติดตามพฤติกรรมเสี่ยงการทุจริต

6.7 พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนและบุคลากรทางการศึกษาอื่น เพื่อยกระดับสมรรถนะการปฏิบัติงาน

2.3 การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (STRATEGIC ANALYSIS: FORESIGHT, SWOT, TOWS, ETC.)

การประเมินสภาพแวดล้อมภายในที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีผลกระทบทั้งเชิงบวกและและเชิงลบต่อการดำเนินงาน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก (Situation Analysis) วิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน โดยการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) และภัยคุกคาม (Threats)

แผนภาพที่ 2-5 เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมหรือปัจจัยภายใน (Internal Factors) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในครั้งนี้ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบ 7'S McKinsey เพื่อวิเคราะห์ค้นหาภัยคุกคามซึ่งเป็นข้อจำกัดในการดำเนินงาน โดยกรอบแนวคิด McKinsey 7'S Framework ประกอบด้วย 7 มิติ ดังนี้

1) S - Structure : โครงสร้างองค์กร คือ รูปแบบของการจัดองค์การแสดงความสัมพันธ์และสายการบังคับบัญชา กำหนดขอบเขต หน้าที่ความรับผิดชอบ รูปแบบองค์การอาจจะเป็นแบบการรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจหรือกระจายอำนาจการตัดสินใจ

2) S - Strategy : กลยุทธ์ขององค์กร คือ แผนการใช้ทรัพยากรทั้งหมดขององค์กรที่มีอยู่ เพื่อบรรลุจุดหมายที่วางไว้ กลยุทธ์เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจ และการกระทำต่อปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ทั้งที่เป็นอุปสรรค และโอกาสต่อความสำเร็จ

3) S - System : ระบบปฏิบัติงาน คือ ระบบหรือขั้นตอนการดำเนินงานภายในองค์กรทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่ช่วยให้องค์การสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ระบบการวางแผน ระบบด้านงบประมาณและระบบบัญชี ระบบในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากร ซึ่งระบบหรือขั้นตอนการทำงานเหล่านี้จะบ่งบอกถึงวิธีการทำงานต่าง ๆ ขององค์กร

4) S - Style : รูปแบบการบริหารจัดการของผู้บริหาร คือ ผู้นำองค์กรมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ผู้นำองค์กรต้องเป็นแบบอย่างของพนักงาน รู้จักสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ช่วยให้องค์กรเดินไปสู่ความสำเร็จ

5) S - Staff : บุคลากรในองค์กร คือ การบริหารงานทรัพยากรบุคคล ที่รวมถึงตั้งแต่การพิจารณาคัดเลือกพนักงาน การบรรจุพนักงานให้เหมาะสมกับงาน การพัฒนาความสามารถของพนักงาน การควบคุม ติดตาม ประเมินผลการทำงานและการให้เงินเดือน รางวัล หรือแม้แต่การลงโทษให้ออกจากงาน เป็นต้น

6) S - Skill : ความรู้ความสามารถของคนในองค์กร คือ ความเชี่ยวชาญ ความโดดเด่นความสามารถในการทำงานของพนักงาน องค์กรจำเป็นต้องมีพนักงานที่มีทักษะเพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก

7) S - Shared Value : คุณค่าหรือค่านิยมร่วม คือ สิ่งที่คนทั้งองค์กรยึดถือร่วมกัน มุ่งมั่นในสิ่งเดียวกัน ทำโดยไม่มีการบังคับ แต่เป็นวัฒนธรรมองค์กร วิธีปฏิบัติ ปรัชญาการทำงานที่ทุกคนยอมรับและทำตาม ค่านิยมร่วมเปรียบเสมือนหัวใจขององค์กรที่เชื่อมประสานองค์กรเข้าด้วยกัน

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในครั้งนี้ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ PESTEL (PESTEL Analysis) คือ การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกเพื่อหาสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานทั้งเชิงบวกที่เป็นโอกาสและเชิงลบที่เป็นภัยอุปสรรค PESTEL Analysis ประกอบด้วยปัจจัยภายนอก 6 ปัจจัย ดังนี้

1) P – Political : การเมือง เป็นการวิเคราะห์การเคลื่อนไหวของรัฐบาล อย่างเช่น การออกนโยบายต่าง ๆ ซึ่งนโยบายเหล่านี้ จะมีผลต่อการดำเนินธุรกิจหรือองค์กรโดยตรง

2) E – Economics : เศรษฐกิจ เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กรและอาจส่งผลกระทบระยะยาว โดยปัจจัยต่างๆ ได้แก่ อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย รายได้ของผู้บริโภคและอัตราร่างงาน เป็นต้น

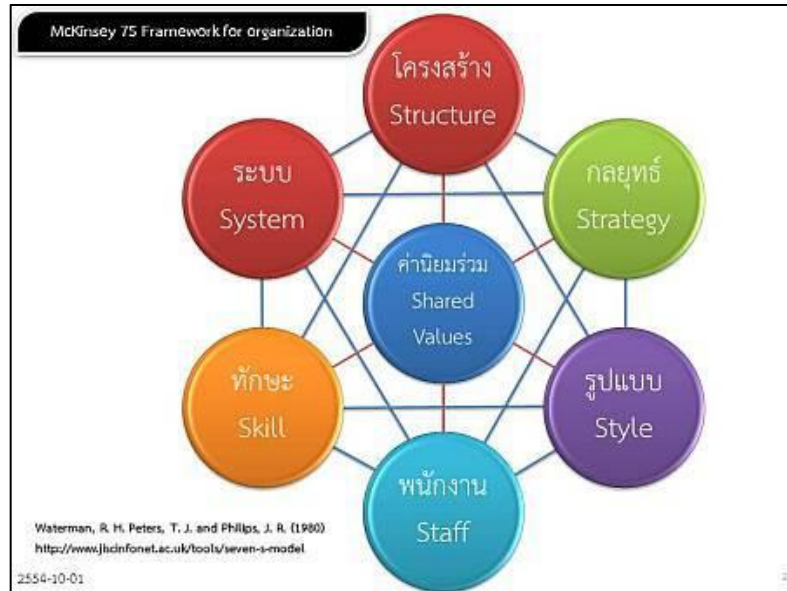
3) S – Social : สังคม เป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพความเป็นอยู่ โครงสร้างประชากร วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ ของคนในประเทศ

4) T – Technological : เทคโนโลยี เป็นการวิเคราะห์ถึงเทคโนโลยีที่มีอยู่และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ถูกพัฒนาขึ้นส่งผลกระทบต่อองค์กร

5) E – Environmental : สภาพแวดล้อม เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อองค์กรและบุคลากร เช่น สภาพภูมิอากาศ สภาพภูมิประเทศ มลพิษทางน้ำและอากาศ นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนพลังงานสะอาด เป็นต้น

6) L – Legal : กฎหมาย เป็นการวิเคราะห์กฎหมายหรือข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบที่ถูกต้อง

2.3.1 การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายในด้านการสร้างโอกาสทางการศึกษาและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

แผนภาพที่ 2-6 กรอบแนวคิด McKinsey 7'S Framework

การประเมินปัจจัยภายในด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้กรอบแนวคิด McKinsey 7'S Framework ใน 7 มิติ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) S - Structure : โครงสร้างองค์กร

(1) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นหน่วยงานหลักที่มีบทบาท/ภารกิจโดยตรง ในการส่งเสริมและสร้างโอกาสให้เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง

(2) มีแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ทำให้ประชาชนได้รับโอกาสและยกระดับการศึกษารอบคลุมทุกพื้นที่และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างครอบคลุมทุกจังหวัด/อำเภอ/ตำบล

(3) มีสำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด บูรณาการความร่วมมือและส่งเสริมการจัดการศึกษาในระดับภูมิภาค

(4) โครงสร้างการบริหารองค์การของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการระดับจังหวัด มีความซ้ำซ้อนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพ

2) S - Strategy : กลยุทธ์ขององค์กร

(1) มีการกำหนดยุทธศาสตร์สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และกลยุทธ์ที่ชัดเจนเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน

(2) ส่งเสริมการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยยึดหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา

(3) มีหลักสูตรฝึกอาชีพระยะสั้น และการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับเยาวชนนอกระบบที่ไม่ต้องการศึกษาในระบบโรงเรียน

(4) การถ่ายทอดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และเป้าหมายการดำเนินงาน ยังไม่ทั่วถึงและบางหน่วยงานไม่มีการนำไปใช้

3) S - System : ระบบปฏิบัติงาน

(1) มี กศน.จังหวัด/อำเภอ/ตำบล สนับสนุนการทำงานด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาได้ทั่วประเทศ สามารถบูรณาการการทำงาน องค์ความรู้ และสถิติข้อมูลร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาในระดับพื้นที่ระหว่างกัน

(2) มีสำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายและพัฒนาการศึกษาในระดับพื้นที่อย่างครอบคลุมและทั่วถึง

(2) มีการประชุมผู้บริหารเพื่อวางแผนและติดตามการดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและนโยบายของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการทุกเดือน

(3) มีการบูรณาการส่งเสริมการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาระหว่างหน่วยงานทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค

(4) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่เป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาในระดับประเทศ โดยจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลนักเรียน นักศึกษา ผู้เรียน สถานศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษา ข้อมูลครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

(5) มีฐานข้อมูลนักเรียน นักศึกษา ผู้เรียน ทั้งในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งข้อมูลผู้เรียนและเยาวชนที่ออกกลางคัน ตกหล่นและด้อยโอกาสทางการศึกษา

(6) กศน. มีการปรับระบบทดสอบ วัดผลและประเมินผล โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการประเมินผลการเรียนรู้ได้ตามความต้องการ เพื่อการสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้มีความสำคัญกับการเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ พัฒนาระบบการประเมินสมรรถนะผู้เรียนให้ตอบโจทย์การประเมินในระดับประเทศและระดับสากล

4) S - Style : รูปแบบการบริหารจัดการของผู้บริหาร

(1) มีการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ทั้งในด้านหลักสูตร ข้อตกลงความร่วมมือการจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรม งบประมาณ และสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

(2) มีการแบ่งอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการอย่างชัดเจน ทำให้การวางแผน การมอบนโยบาย ให้คำปรึกษา และประสานงานต่าง ๆ มีความชัดเจน

(3) ผู้บริหารสื่อสารกับบุคลากรในหน่วยงานผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Facebook ศธ. 360 องศา) อยู่เป็นประจำ เพื่อมอบนโยบายและแจ้งข่าวสารการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

(4) งานบางประเภทหรือบางเรื่องในภูมิภาค อาจมีความล่าช้าในการปฏิบัติ เนื่องจากต้องผ่านความเห็นชอบจากผู้บริหารส่วนกลาง

5) S - Staff : บุคลากรในองค์กร

(1) บุคลากรของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีจำนวนมากทั้งส่วนกลางและภูมิภาค และมีหลากหลายตำแหน่งและประเภท

(2) บุคลากรในระดับภูมิภาค เป็นกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายของผู้บริหารสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีบุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 ภาค บุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 77 จังหวัด บุคลากรของ กศน.จังหวัด/อำเภอ/ตำบล

(3) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดโดยตำแหน่ง ทำให้มีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษาในระดับจังหวัดและหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาการศึกษาและระดมทรัพยากรทางการศึกษา

(4) บุคลากร สป. บางส่วนปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล จากผลการประเมินและการเตรียมความพร้อมทักษะดิจิทัลของบุคลากร สป. อยู่ในระดับ Pre-Early และบางส่วนมุ่งทำงานประจำมากกว่าทำงานแบบริเริ่มสร้างสรรค์

6) S - Skill : ความรู้ความสามารถของคนในองค์กร

(1) บุคลากรของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทางในการบริหารการศึกษา การพัฒนาการศึกษาและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา

(2) บุคลากร กศน.จังหวัด/อำเภอ/ตำบล มีความใกล้ชิดและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในพื้นที่ ส่งผลให้การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับการตอบรับและความร่วมมือเป็นอย่างดี

(3) บุคลากรรุ่นใหม่ มีความรู้ ความสามารถในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบใหม่และทันสมัย มาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน

(4) ผลการประเมิน PISA 2018 ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนสังกัด สช. อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศ OECD

(5) ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ พ.ศ. 2564 ด้านการศึกษา อยู่ในอันดับ 56 จาก 64 ประเทศทั่วโลก

(6) ผลการสอบ O-NET ของนักเรียนสังกัด สช. ส่วนใหญ่มีคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยเฉพาะในระดับ ม.6 รวมทั้งผลการสอบ RT และ NT ของนักเรียนสังกัด สช. มีคะแนนต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศ

(7) การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลของ กศน. ไม่สอดคล้องกับการทดสอบทางการศึกษา N-NET ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.)

7) S - Shared Value : คุณค่าหรือค่านิยมร่วม

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดค่านิยมร่วม “TEAMWINS” คือ

T = Teamwork การทำงานเป็นทีม

E = Equality of Work ความเสมอภาคในการทำงาน

A = Accountability ความรับผิดชอบ

M = Morality and Integrity การมีศีลธรรมและมีความซื่อสัตย์

W = Willful ความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานอย่างเต็มศักยภาพ

I = Improvement การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

N = Network and Communication การเป็นเครือข่ายที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

S = Service Mind การมีจิตมุ่งบริการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยภายใน ที่ส่งผลต่อการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวข้างต้น จึงสามารถนำมาสรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ 7’S McKinsey Framework เพื่อนำไปเป็นกรอบการพิจารณาการวางแผน กำหนดกลยุทธ์ และเป้าหมายการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดังตารางที่ 3

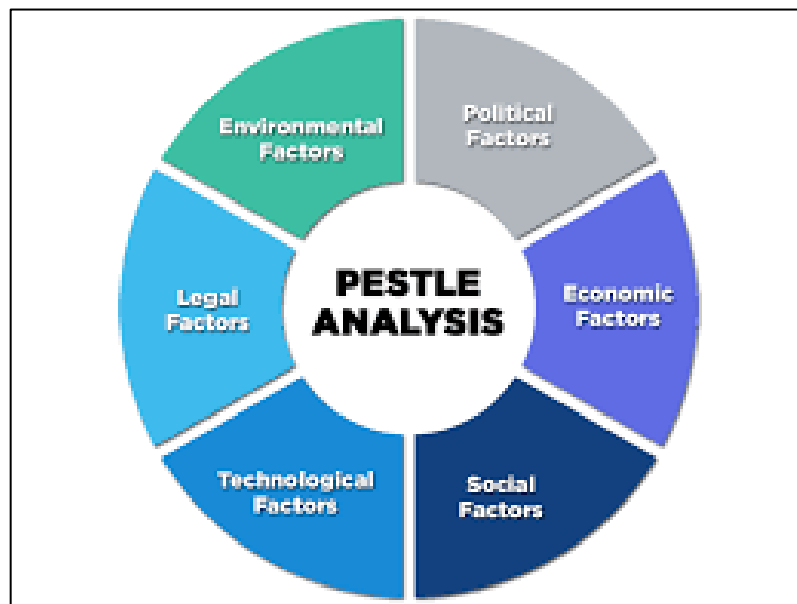
ตารางที่ 3 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในขององค์กรโดยใช้ 7’S McKinsey Framework

7’S Model	จุดแข็ง (Strengths : S)	จุดอ่อน (Weaknesses : W)
S – Structure โครงสร้างขององค์กร	S1 เป็นหน่วยงานหลักที่มีบทบาท/ภารกิจโดยตรง ในการส่งเสริมและสร้างโอกาสให้เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ทำให้ประชาชนได้รับโอกาสและยกระดับการศึกษาครอบคลุมทุกพื้นที่และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย S2 สป.ศธ. เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำฐานข้อมูลกลางด้านการศึกษา ทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ	W1 โครงสร้างของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ยังมีการบริหารงานแบบแยกส่วน ขาดการบูรณาการอย่างแท้จริง W2 มีข้อจำกัดของนักเรียนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ และยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับหากต้องการเรียน กศน. ต้องมีหนังสือส่งตัวจากเขตพื้นที่การศึกษา W3 ข้อมูล สถิติทางการศึกษาไม่เป็นปัจจุบันและไม่เป็นเอกภาพ
S – Strategy กลยุทธ์ขององค์กร	S3 มีการกำหนดพันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ กยุทธ์และตัวชี้วัด การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาในแผนปฏิบัติการฯ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน	W4 มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงบ่อยครั้ง ทำให้นโยบายของหน่วยงานไม่ต่อเนื่อง

7'S Model	จุดแข็ง (Strengths : S)	จุดอ่อน (Weaknesses : W)
	S4 มีหลักสูตรการศึกษานอกระบบ การฝึกอาชีพ ระยะสั้นและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับเยาวชนนอกระบบ ที่ไม่ต้องการศึกษาในระบบโรงเรียน S5 การศึกษานอกระบบ สามารถเทียบโอนผลการเรียน ความรู้ และประสบการณ์ได้	
S - System ระบบปฏิบัติงาน	S6 มี กศน.จังหวัด/อำเภอ/ตำบล สนับสนุนการทำงานด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาได้ทั่วประเทศ สามารถบูรณาการการทำงาน องค์ความรู้ และสถิติข้อมูลร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาในระดับพื้นที่ระหว่างกัน S7 มีสำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่นทั้งในและนอกสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัด (Agenda Base/Area Base)	W5 ฐานข้อมูลเด็กด้อยโอกาส เด็กออกกลางคันและเด็กตกหล่น ไม่เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงาน
S - Style รูปแบบการบริหารจัดการของผู้บริหาร	S8 มีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ อย่างหลากหลาย ทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน และสถานประกอบการ	W6 การประสานและการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในระดับพื้นที่ อาจมีข้อจำกัดในเรื่องสายการบังคับบัญชา ขอบประมาณและการเปิดเผยข้อมูล
S - Staff บุคลากรในองค์กร	S9 มีบุคลากรเพียงพอในการสำรวจ ติดตามและช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาและความเสมอภาคทางการศึกษา	W7 บุคลากร (กศน.) ในระดับพื้นที่ ไม่มีความมั่นคงในการทำงาน ไม่ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการ ส่งผลให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง
S - Skill ความรู้ความสามารถของคนในองค์กร	S10 บุคลากรส่วนภูมิภาค มีความชำนาญในพื้นที่และได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในพื้นที่ ทำให้สำรวจ ติดตามและช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเต็มที่	W8 จากผลการประเมิน ONET, PISA, IMD ด้านการศึกษา เกิดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา ระหว่างโรงเรียนในชนบทและเมือง ระหว่างนักเรียนฐานะดีและยากจน โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก ฯลฯ W9 บุคลากรบางส่วนปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล และบางส่วนมุ่งทำงานประจำมากกว่าทำงานแบบริเริ่มสร้างสรรค์

7'S Model	จุดแข็ง (Strengths : S)	จุดอ่อน (Weaknesses : W)
S - Shared Value ค่านิยมร่วมกันของ องค์กร	S11 มีการกำหนดค่านิยมร่วม TEAMWINS ของ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	W10 ขาดการนำค่านิยม TEAMWINS มากระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา กรอบความคิดให้กับทุกหน่วยงานอย่าง ต่อเนื่อง และจริงจัง

2.3.2 การวิเคราะห์สภาพภายนอกด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

แผนภาพที่ 2-7 กรอบแนวคิด PESTEL Analysis

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้เครื่องมือ PESTEL Analysis เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยทางด้านการเมือง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านกฎหมาย รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. P – Political : ปัจจัยด้านการเมือง

(1) ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ต้องการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคมนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม

(2) ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคมนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ และยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน และการเตรียม

ความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ

(3) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ให้ความสำคัญการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดในแผนแม่บท (11) ประเด็น การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพ แผนแม่บท (12) ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ เน้นการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 แผนแม่บท (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม โดยการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ทุกเพศสภาพ และทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง รวมทั้งการปิดช่องว่างการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

(4) ร่าง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมที่สามารถส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต และการมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม มุ่งลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ด้วยการสนับสนุนช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสให้มีโอกาสในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม กระจายโอกาสทางเศรษฐกิจ และจัดให้มีบริการสาธารณะที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมในทุกพื้นที่

(5) นโยบายรัฐบาล (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) กำหนด นโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ด้านการส่งเสริมและสร้างโอกาสทางการศึกษาจะอยู่ในนโยบายหลัก ด้านที่ 8 การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ข้อย่อย 8.6 ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทุกช่วงวัย ที่มุ่งเน้นลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยกำหนดให้มีการบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยจัดการศึกษากับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา มุ่งเน้นกลุ่มเด็กด้อยโอกาสและกลุ่มเด็กนอกระบบ ให้สอดคล้องกับความจำเป็นของผู้เรียนและลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา จัดระบบโรงเรียนพี่เลี้ยง จับคู่ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีคุณภาพการศึกษาดีกับโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และการส่งเสริมให้ภาคเอกชน ชุมชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบการศึกษาในพื้นที่ สนับสนุนเด็กที่มีความสามารถแต่ไม่มีทุนทรัพย์เป็นกรณีพิเศษ

(6) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาคนให้มีสมรรถนะการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ ยึดหลักการจัดการ ศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education)

(7) กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลัก (Goal) การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDGs) ในเป้าหมายหลัก (Goal) ที่ 4 สร้าง

หลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียมและสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทุกรายเป้าหมายย่อย (Target) ที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานรับผิดชอบและประสานงานหลักการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

(8) ประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชน และร่วมกันตระหนักว่าในอาเซียนยังมีเด็กและเยาวชนที่ตกหล่นอยู่เป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนามาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ได้เข้าเรียนและคงอยู่ในโรงเรียนและสามารถเล่าเรียนจนสำเร็จการศึกษา ผ่านปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่ตกหล่น (ASEAN Declaration on Strengthening Education For Out-of-School Children and Youth : OOSCY)

2. E – Economic : ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

(1) รัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ค่าจัดการเรียนการสอน ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน)

(2) รัฐมีงบประมาณอุดหนุนค่าอาหารกลางวันและค่าอาหารเสริม (นม)

(3) มีกองทุนเสมอภาคทางการศึกษาร่วมขับเคลื่อนการสร้างโอกาสทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา พร้อมทั้งสนับสนุนทุนการศึกษา

(4) ประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และความมั่งคั่งสูงมาก

(5) เศรษฐกิจของประเทศถดถอยจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้ผู้เรียนหลุดออกจากระบบการศึกษา

3. S – Social : ปัจจัยทางสังคม

(1) ประชาชนส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญทางด้านการศึกษาทำให้อัตราการเข้าเรียนและเรียนต่ออยู่ในระดับสูง

(2) ชุมชนมีทัศนคติที่ดีให้การยอมรับและศรัทธาต่อสถานศึกษา โรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษา

(3) หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน มูลนิธิ วัด ชุมชน องค์กรการกุศล ให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา การระดมทุน การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา ฯลฯ เป็นอย่างดี

(4) อัตราการเกิดของประชากรที่น้อยลง ทำให้จำนวนผู้รับบริการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการลดลง

(5) สัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ประเทศไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุ และกำลังจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ 2574

(6) ขาดแคลนประชากรวัยแรงงานในตลาดแรงงาน

(7) เด็กและเยาวชนบางส่วน ขาดการตระหนักรู้และการรู้เท่าทันสื่อ ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมเกี่ยวกับยาเสพติด อบายมุข ปัญหาทางเพศและการใช้ความรุนแรงในสถานศึกษามากขึ้น และทำให้ต้องหลุดออกจากระบบการศึกษา

(8) ความเหลื่อมล้ำและความยากจนของผู้ปกครอง ทำให้ผู้เรียนจำนวนมาก ไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้

(9) การย้ายถิ่นที่อยู่หรือเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ปกครอง ทำให้เด็กนักเรียนบางส่วนต้องย้ายติดตาม จึงต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน

4. T – Technological : ปัจจัยด้านเทคโนโลยี

(1) ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ให้ความสำคัญในการนำเทคโนโลยีและดิจิทัลแพลตฟอร์มมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ประชาชนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยี การเรียนรู้สมัยใหม่

(2) ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้และการทำงานได้ดียิ่งขึ้น เช่น การเรียนด้วยระบบออนไลน์ การถ่ายทอดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โครงข่ายเซลลูลาร์ 5G, ข้อมูลขนาดใหญ่และการวิเคราะห์เชิงลึก (Big Data and Analytics), ปัญญาประดิษฐ์ด้านการประมวลผลภาพ (AI Image Processing) เป็นต้น

(3) รัฐบาลส่งเสริมการบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ทำให้ จัดเก็บ เชื่อมโยง และใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

(4) ระบบราชการ 4.0 เอื้อต่อการพัฒนาหน่วยงานอย่างเป็นระบบ ทันสมัย และเชื่อมโยงกันทุกระดับ

(5) ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เด็กบางส่วนขาดความสามารถในการเรียนออนไลน์ จากการขาดอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ต

(6) ผู้ปกครองขาดทักษะที่จำเป็น ในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

(7) ระบบการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตในบางพื้นที่/สถานศึกษา ความเร็วต่ำ ทำให้การสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพ

5. E – Environmental : ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

(1) โลกและนานาชาติประเทศให้ความสำคัญกับการตระหนักถึงการรักษาทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

(2) ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ให้ความสำคัญในการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(3) ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว โดยการใช้ BCG Model ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียวไปพร้อมกัน

(4) ภาครัฐและเอกชนส่งเสริมกิจกรรมรักษาระบบชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านสถานศึกษาและเยาวชน

(5) กระแสการดำเนินรอยตามแนวพระราชดำริโดยใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงและกระแสสังคมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้เกิดการตื่นตัวและตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการดำรงชีวิต

6. L – Legal : ปัจจัยด้านกฎหมาย

(1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ อย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการ ศึกษาทุกระดับ

(2) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมาตรา 13 บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ คือ การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและการศึกษาบุตร เงินอุดหนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษา

(3) พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 มาตรา 5 กำหนดให้ให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วแต่กรณี ประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษา และการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อระหว่างสถานศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ และ มาตรา 12 ให้กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา จัดการศึกษาเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือเด็กซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ได้รับการศึกษาภาคบังคับด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม รวมทั้งการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดตามความจำเป็น เพื่อประกันโอกาสและความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาภาคบังคับ

(4) กระบวนการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายระดับ ชาติ บางส่วนล่าช้า ไม่ครบถ้วนไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นข้อจำกัดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาเอกชนกับภาคส่วนต่าง ๆ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยภายนอก ที่ส่งผลต่อการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวข้างต้น จึงสามารถนำมาสรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ PESTEL Analysis เพื่อนำไปเป็นกรอบการพิจารณาการวางแผน กำหนดกลยุทธ์ และเป้าหมายการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โดย PESTEL Analysis

PESTEL Analysis	โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threat)
P – Politics ด้านการเมือง	O1 ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเป้าหมายการพัฒนาประเทศในแผนฉบับต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม O2 นโยบายรัฐบาล “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา O3 มีกองทุนเสมอภาคทางการศึกษาร่วมขับเคลื่อนการสร้างโอกาสทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา	T1 การเมืองขาดเสถียรภาพ ส่งผลให้ขาดความเชื่อมั่นต่อระบบ รวมถึงความขัดแย้งทางความคิด ส่งผลให้นโยบายขาดความต่อเนื่อง/เปลี่ยนแปลงบ่อย
E – Economics ด้านเศรษฐกิจ	O4 รัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ค่าจัดการเรียนการสอน ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน ค่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) O5 รัฐมีงบประมาณอุดหนุนค่าอาหารกลางวันและค่าอาหารเสริม (นม)	T2 ไทยเป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และความมั่งคั่งสูงมาก T3 เศรษฐกิจของประเทศถดถอยจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้ผู้เรียนหลุดออกจากระบบการศึกษา
S – Social ด้านสังคม	O6 หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน มูลนิธิ วัด ชุมชน องค์กรการกุศล ให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา การระดมทุน การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา ฯลฯ เป็นอย่างดี O7 เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (SDGs เป้าหมายที่ 4) และปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนนอกระบบ (OOSCY) เป็นกลไกระดับชาติและอาเซียนในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา	T4 อัตราการเกิดของประชากรที่น้อยลง ทำให้จำนวนผู้รับบริการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการลดลง T5 เด็กและเยาวชนบางส่วน ขาดการตระหนักรู้และการรู้เท่าทันสื่อ ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมเกี่ยวกับยาเสพติด อบายมุข ปัญหาทางเพศและการใช้ความรุนแรงในสถานศึกษามากขึ้น และทำให้ต้องหลุดออกจากระบบการศึกษา T6 ความเหลื่อมล้ำและความยากจนของผู้ปกครอง ทำให้ผู้เรียนจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้

PESTEL Analysis	โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threat)
		T7 การย้ายถิ่นที่อยู่หรือเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ปกครอง ทำให้เด็กนักเรียนบางส่วนต้องย้ายติดตาม จึงต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน
T – Technology ด้านเทคโนโลยี	O8 รัฐบาลส่งเสริมการบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ทำให้ จัดเก็บเชื่อมโยง และใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น O9 ระบบราชการ 4.0 เอื้อต่อการพัฒนาหน่วยงานอย่างเป็นระบบ ทันสมัย และเชื่อมโยงกันทุกระดับ	T8 ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เด็กบางส่วนขาดความสามารถในการเรียนออนไลน์ จากการขาดอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ต
E – Environmental ด้านสภาพแวดล้อม	O10 โลกและนานาชาติให้ความสำคัญกับการตระหนักถึงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม O11 ภาครัฐและเอกชนส่งเสริมกิจกรรมรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านสถานศึกษาและเยาวชน	T9 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม การดำรงชีวิตและการศึกษา
L – Legal ด้านกฎหมาย	O12 รัฐธรรมนูญส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาและการเข้ารับบริการการศึกษาของประชาชน O13 พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย	T10 กระบวนการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายระดับ ชาติ บางส่วนล่าช้า ไม่ครบถ้วน ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นข้อจำกัดในการส่งเสริม การมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาเอกชนกับ ภาคส่วนต่าง ๆ

2.3.3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (SWOT Analysis) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ที่ส่งผลต่อการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ นำมาวิเคราะห์และสรุปเป็นสภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (Strengths : S)	จุดอ่อน (Weaknesses : W)
S1 เป็นหน่วยงานหลักที่มีบทบาท/ภารกิจโดยตรงในการส่งเสริมและสร้างโอกาสให้เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา และมีแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกพื้นที่และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย S2 สป.ศธ. เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำฐานข้อมูลกลางด้านการศึกษา ทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ	W1 โครงสร้างของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการยังมีการบริหารงานแบบแยกส่วน ขาดการบูรณาการอย่างแท้จริง W2 มีข้อจำกัดของนักเรียนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ และยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับหากต้องการเรียน กศน. ต้องมีหนังสือส่งตัวจากเขตพื้นที่การศึกษา W3 ข้อมูล สถิติทางการศึกษาไม่เป็นปัจจุบันและไม่เป็นเอกภาพ
S3 มีการกำหนดพันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์และตัวชี้วัด การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาในแผนปฏิบัติการฯ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน S4 มีหลักสูตรการศึกษานอกระบบ การฝึกอาชีพระยะสั้นและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับเยาวชนนอกระบบที่ไม่ต้องการศึกษาในระบบโรงเรียน S5 การศึกษานอกระบบ สามารถเทียบโอนผลการเรียน ความรู้ และประสบการณ์ได้	W4 มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงบ่อยครั้ง ทำให้นโยบายของหน่วยงานไม่ต่อเนื่อง
S6 มี กศน.จังหวัด/อำเภอ/ตำบล สนับสนุนการทำงานด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาได้ทั่วประเทศ สามารถบูรณาการการทำงาน องค์ความรู้ และสถิติข้อมูลร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาในระดับพื้นที่ระหว่างกัน S7 มีสำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่นทั้งในและนอกสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัด (Agenda Base/Area Base)	W5 ฐานข้อมูลเด็กด้อยโอกาส เด็กออกกลางคันและเด็กตกหล่น ไม่เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงาน
S8 มีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ อย่างหลากหลาย ทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชนและสถานประกอบการ	W6 การประสานและการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในระดับพื้นที่ อาจมีข้อจำกัดในเรื่องสายการบังคับบัญชา งบประมาณและการเปิดเผยข้อมูล
S9 มีบุคลากรเพียงพอในการสำรวจ ติดตามและช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา และความเสมอภาคทางการศึกษา ข้าราชการ ส่งผลให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง	W7 บุคลากร (กศน.) ในระดับพื้นที่ ไม่มีความมั่นคงในการทำงาน ไม่ได้รับการบรรจุเป็น

จุดแข็ง (Strengths : S)	จุดอ่อน (Weaknesses : W)
S10 บุคลากรส่วนภูมิภาค มีความชำนาญในพื้นที่และได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในพื้นที่ ทำให้สำรวจติดตามและช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเต็มที่	W8 จากผลการประเมิน ONET, PISA, IMD ด้านการศึกษา เกิดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษาระหว่างโรงเรียนในชนบทและเมือง ระหว่างนักเรียนฐานะดีและยากจน โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก ฯลฯ W9 บุคลากรบางส่วนปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล และบางส่วนมุ่งทำงานประจำมากกว่าทำงานแบบริเริ่มสร้างสรรค์
S11 มีการกำหนดค่านิยมร่วม TEAMWINS ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	W10 ขาดการนำค่านิยม TEAMWINS มากระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากรอบความคิดให้กับทุกหน่วยงานอย่างต่อเนื่องและจริงจัง
โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threat)
O1 ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเป้าหมายการพัฒนาประเทศในแผนฉบับต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม O2 นโยบายรัฐบาล “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา O3 มีกองทุนเสมอภาคทางการศึกษาร่วมขับเคลื่อนการสร้างโอกาสทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา	T1 การเมืองขาดเสถียรภาพ ส่งผลให้ขาดความเชื่อมั่นต่อระบบ รวมถึงความขัดแย้งทางความคิด ส่งผลให้นโยบายขาดความต่อเนื่อง/เปลี่ยนแปลงบ่อย
O4 รัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการ ศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ค่าจัดการเรียนการสอน ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน ค่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) O5 รัฐมีงบประมาณอุดหนุนค่าอาหารกลางวันและค่าอาหารเสริม (นม)	T2 ไทยเป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และความมั่งคั่งสูงมาก T3 เศรษฐกิจของประเทศถดถอยจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้ผู้เรียนหลุดออกจากระบบการศึกษา
O6 หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน มูลนิธิ วัด ชุมชน องค์การการกุศล ให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา การระดมทุน การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา ฯลฯ เป็นอย่างดี O7 เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (SDGs เป้าหมายที่ 4) และปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนนอกระบบ	T4 อัตราการเกิดของประชากรที่น้อยลง ทำให้จำนวนผู้รับบริการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการลดลง T5 เด็กและเยาวชนบางส่วน ขาดการตระหนักรู้และการรู้เท่าทันสื่อ ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมเกี่ยวกับยาเสพติด อบายมุข ปัญหาทางเพศและการใช้ความรุนแรงในสถานศึกษามากขึ้น และทำให้ต้องหลุดออกจากระบบการศึกษา

โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threat)
(OOSCY) เป็นกลไกระดับชาติและอาเซียนในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา	T6 ความเหลื่อมล้ำและความยากจนของผู้ปกครอง ทำให้ผู้เรียนจำนวนมาก ไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้ T7 การย้ายถิ่นที่อยู่หรือเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ปกครอง ทำให้เด็กนักเรียนบางส่วนต้องย้ายติดตาม จึงต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน
O8 รัฐบาลส่งเสริมการบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ทำให้ จัดเก็บ เชื่อมโยง และใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น O9 ระบบราชการ 4.0 เอื้อต่อการพัฒนาหน่วยงานอย่างเป็นระบบ ทันสมัย และเชื่อมโยงกันทุกระดับ	T8 ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เด็กบางส่วนขาดความสามารถในการเรียนออนไลน์ จากการขาดอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ต
O10 โลกและนานาชาติให้ความสำคัญกับการตระหนักถึงการรักษาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม O11 ภาครัฐและเอกชนส่งเสริมกิจกรรมรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านสถานศึกษาและเยาวชน	T9 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม การดำรงชีวิตและการศึกษา
O12 รัฐธรรมนูญส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาและการเข้ารับบริการการศึกษาของประชาชน O13 พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย	T10 กระบวนการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายระดับชาติ บางส่วนล่าช้า ไม่ครบถ้วนไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นข้อจำกัดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเอกชนกับภาคส่วนต่าง ๆ

2.4 การประเมินสภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์

2.4.1 การกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

ผู้ศึกษาจัดทำแบบวิเคราะห์การถ่วงน้ำหนักสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกให้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นบุคลากรในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาทั้งส่วนกลางและภูมิภาค ระดับชำนาญการและชำนาญการพิเศษ จำนวน 5 ท่าน เพื่อให้คะแนนถ่วงน้ำหนักรายประเด็น โดยกำหนดให้คะแนนถ่วงน้ำหนักรวมทุกข้อมีค่าไม่เกิน 1 ซึ่งสรุปได้ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าน้ำหนักของรายการปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายใน

รายการ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายใน	คนที่					\bar{X}
	1	2	3	4	5	
S1: โครงสร้างองค์กร (Structure)	0.20	0.25	0.20	0.15	0.20	0.16
S2: กลยุทธ์ขององค์กร (Strategy)	0.20	0.15	0.15	0.15	0.15	0.20
S3: ระบบปฏิบัติงานขององค์กร (Systems)	0.15	0.15	0.20	0.15	0.20	0.17
S4: รูปแบบการบริหารจัดการของผู้บริหาร (Style)	0.15	0.15	0.15	0.20	0.10	0.11
S5: บุคลากรในองค์กร (Staff)	0.10	0.10	0.10	0.10	0.15	0.11
S6: ความรู้ความสามารถของบุคลากร (Skill)	0.10	0.10	0.10	0.15	0.10	0.15
S7: ค่านิยมร่วมกัน (Shared Value)	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10
น้ำหนักคะแนนรวม	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00

จากตารางที่ 6 พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เรียงลำดับจากมาก-น้อย ได้ดังนี้ กลยุทธ์ขององค์กร (Strategy) ระบบปฏิบัติงานขององค์กร (System) โครงสร้างองค์กร (Structure) ความรู้ความสามารถของบุคลากร (Skill) รูปแบบการบริหารจัดการของผู้บริหาร (Style) บุคลากรในองค์กร (Staff) และค่านิยมร่วมกัน (Shared Value)

ตารางที่ 7 ค่าน้ำหนักของรายการปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอก

รายการ ปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอก	คนที่					\bar{X}
	1	2	3	4	5	
P - Political ด้านการเมือง	0.15	0.20	0.15	0.20	0.15	0.17
E - Economics ด้านเศรษฐกิจ	0.25	0.20	0.15	0.25	0.25	0.22
S - Social ด้านสังคม	0.20	0.20	0.25	0.25	0.25	0.23
T - Technological ด้านเทคโนโลยี	0.20	0.20	0.15	0.20	0.15	0.18
E - Environment ด้านสภาพแวดล้อม	0.10	0.10	0.15	0.05	0.10	0.10
L - Legal ด้านกฎหมาย	0.10	0.10	0.15	0.05	0.10	0.10
น้ำหนักคะแนนรวม	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00

จากตารางที่ 7 พบว่า ปัจจัยภายนอกที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เรียงลำดับจากมาก-น้อย ได้ดังนี้ ปัจจัยด้านสังคม (Social) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economics) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technology) ปัจจัยด้านการเมือง (Politics) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (Environmental) และปัจจัยด้านกฎหมาย (Legal)

2.4.2 การวิเคราะห์องค์กรโดยการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

ผู้ศึกษาส่งแบบสอบถามโดยให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและขับเคลื่อนงานด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 10 ท่าน เพื่อให้ประเมินประเด็นที่มีผลกระทบต่อการทำงานด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง ส่งผลต่อการปฏิบัติงานมากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง ส่งผลต่อการปฏิบัติงานมาก
- 3 คะแนน หมายถึง ส่งผลต่อการปฏิบัติงานปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง ส่งผลต่อการปฏิบัติงานน้อย
- 1 คะแนน หมายถึง ส่งผลต่อการปฏิบัติงานน้อยที่สุด

ตารางที่ 8 ค่าคะแนนเฉลี่ยสภาพแวดล้อมภายใน (7'S Model)

ประเด็นสำคัญ	จุดแข็ง: Strengths		จุดอ่อน: Weaknesses	
	คะแนนเฉลี่ย	Strengths	คะแนนเฉลี่ย	Weaknesses
S1: Structure	4.60	S1	3.80	W1
	4.50	S2	4.20	W2
			4.40	W3
S2: Strategy	4.70	S3	4.80	W4
	4.30	S4		
	4.20	S5		
S3: System	4.40	S6	4.20	W5
	4.50	S7		
S4: Style	4.30	S8	4.20	W6
S5: Staff	4.00	S9	3.80	W7
S6: Skills	4.50	S10	4.80	W8
			4.00	W9
S7: Shared Values	4.20	S11	3.60	W10
รวมคะแนนเฉลี่ย	4.38		4.19	

ตารางที่ 9 ค่าคะแนนเฉลี่ยสภาพแวดล้อมภายนอก (PESTEL)

ประเด็นสำคัญ	โอกาส: Opportunities		อุปสรรค: Threats	
	คะแนนเฉลี่ย	Opportunities	คะแนนเฉลี่ย	Threats
P: Political Factor	4.50	O1	4.70	T1
	4.60	O2		
	4.20	O3		
E: Economic Factor	4.30	O4	4.50	T2
	4.20	O5	4.70	T3
S: Socio-cultural Factor	4.20	O6	4.50	T4
	4.20	O7	4.40	T5
			4.60	T6
			4.30	T7
T: Technological Factor	4.10	O8	4.80	T8
	3.10	O9		
E: Environmental Factor	4.20	O10	3.90	T9
	3.90	O11		
L: Law	4.40	O12	4.30	T10
	4.50	O13		
รวมคะแนนเฉลี่ย	4.18		4.47	

จากตารางที่ 8 และ 9 แสดงคะแนนเฉลี่ยที่กลุ่มตัวอย่างประเมินผลกระทบต่อการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยปัจจัยที่เป็นเชิงบวก ได้แก่ จุดแข็ง (Strengths) และโอกาส (Opportunities) มีจำนวนเป็นบวก (+) และปัจจัยเชิงลบ ได้แก่ จุดอ่อน (Weaknesses) และภัยคุกคาม (Threats) มีจำนวนเป็นลบ (-) จากการประเมินของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัจจัยที่เป็นจุดแข็งได้คะแนนรวมเฉลี่ย +4.38 คะแนน และปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนได้คะแนนรวมเฉลี่ย -4.19 คะแนน ซึ่งสรุปได้ว่าองค์กรมีปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง +0.19 ในขณะที่ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส ได้คะแนนรวมเฉลี่ย +4.18 คะแนน และปัจจัยที่เป็นภัยคุกคามได้คะแนนรวมเฉลี่ย -4.47 คะแนน สรุปได้ว่าปัจจัยภายนอกเป็นภัยคุกคาม -0.29

2.4.3 ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักและสรุปผลการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายในและภายนอก

ผู้ศึกษาได้คำนวณและกำหนดค่าน้ำหนักของคะแนนการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกแล้ว ดังตารางที่ 8 และ 9 ข้างต้น โดยค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักจะหมายถึงระดับความรุนแรงของผลกระทบต่อความสำเร็จการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยที่ค่ามากจะมีผลกระทบต่อความสำเร็จโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษารุนแรงกว่าค่าที่น้อยกว่า (ระดับคะแนน 1 – 5) ทั้งนี้ ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักจะถูกนำไปใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการต่อไป ซึ่งมีผลดังตารางที่ 10 และ 11

ตารางที่ 10 การสรุปผลคะแนนถ่วงน้ำหนักของสภาพแวดล้อมภายใน

รายการปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายใน	น้ำหนัก (1)	คะแนนเฉลี่ย		คะแนนเฉลี่ย x น้ำหนัก		สรุปผล (จุดแข็ง- จุดอ่อน)
		จุดแข็ง (2)	จุดอ่อน (3)	จุดแข็ง (2)x(1)	จุดอ่อน (3)x(1)	
S1 Structure โครงสร้างองค์กร	0.16	4.55	4.13	0.73	0.66	0.07
S2 Strategy กลยุทธ์ขององค์กร	0.20	4.40	4.80	0.88	0.96	-0.08
S3 System ระบบปฏิบัติงาน	0.17	4.45	4.20	0.76	0.71	0.04
S4 Style รูปแบบการบริหารจัดการของผู้บริหาร	0.11	4.30	4.20	0.47	0.47	0.01
S5 Staff บุคลากรในองค์กร	0.11	4.00	3.80	0.44	0.418	0.02
S6 Skill ความรู้ความสามารถของบุคลากร	0.15	4.25	4.40	0.67	0.66	-0.02
S7 Shared Value ค่านิยมร่วมกัน	0.10	4.20	3.60	0.42	0.36	0.06
เฉลี่ยปัจจัยภายใน				+4.34	-4.23	
สรุปปัจจัยภายใน				+0.10		

ตารางที่ 11 การสรุปผลคะแนนถ่วงน้ำหนักของสภาพแวดล้อมภายนอก

รายการปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอก	น้ำหนัก	คะแนนเฉลี่ย		คะแนนเฉลี่ย x น้ำหนัก		สรุปผล
		โอกาส	อุปสรรค	โอกาส	อุปสรรค	
Politics ด้านการเมือง	0.17	4.43	4.70	0.75	0.80	-0.05
Economics ด้านเศรษฐกิจ	0.22	4.25	4.60	0.94	1.01	-0.08
Social ด้านสังคม	0.23	4.20	4.45	0.97	1.02	-0.06
Technologies ด้านเทคโนโลยี	0.18	3.60	4.80	0.65	0.86	-0.22
Environmental ด้านสภาพแวดล้อม	0.10	4.05	3.90	0.41	0.39	0.02
Legal ด้านกฎหมาย	0.10	4.45	4.30	0.45	0.43	0.02
เฉลี่ยปัจจัยภายนอก				+4.15	-4.52	
สรุปปัจจัยภายนอก				-0.37		

จากตารางที่ 10 และ 11 ได้แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยที่ถ่วงน้ำหนักแล้ว พบว่า ปัจจัยที่เป็นจุดแข็งได้คะแนนรวมเฉลี่ย +4.34 คะแนน และปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนได้คะแนนรวมเฉลี่ย -4.23 คะแนน ซึ่งสรุปผลได้ว่าองค์กรมีปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง +0.10 ในขณะที่ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส ได้คะแนนรวมเฉลี่ย +4.15 คะแนน แต่ปัจจัยที่เป็นภัยคุกคามได้คะแนนรวมเฉลี่ย -4.52 คะแนน สรุปได้ว่า องค์กรมีปัจจัยที่เป็นภัยคุกคาม -0.37

2.4.4 การประเมินตำแหน่งทางยุทธศาสตร์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

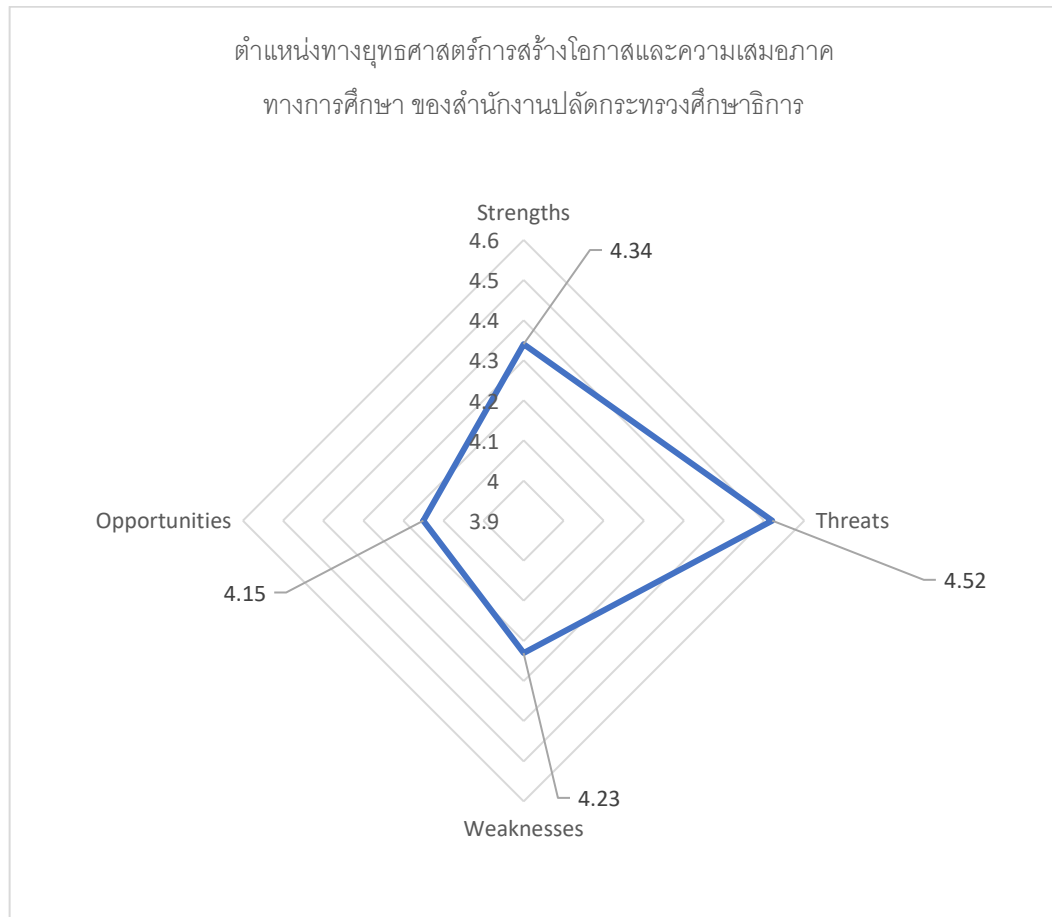
จากคะแนนข้างต้นจะนำไปสู่การจัดทำกราฟแสดงสถานะภาพขององค์กร ซึ่งการแสดงสถานะภาพขององค์กรจะบ่งบอกถึงสถานะภาพ 4 ลักษณะ ดังนี้

- 1) S-O เป็นตำแหน่งที่แสดงว่าองค์กรมีจุดแข็งที่สอดคล้องกับโอกาส องค์กรประเภทนี้จึงควรกำหนดทิศทางและกลยุทธ์เชิงรุก เพื่อรักษาความได้เปรียบเชิงยุทธศาสตร์
- 2) W-O เป็นตำแหน่งที่แสดงถึงโอกาสที่ได้เปรียบ แต่ภาพรวมภายในองค์กรมีจุดอ่อนที่ต้องการแก้ไข ดังนั้นองค์กรประเภทนี้ควรดำเนินกลยุทธ์เชิงแก้ไข ที่มุ่งเน้นการพัฒนาองค์กร (Turnaround) เพื่อแก้ไขจุดอ่อน และสร้างจุดแข็งในการแข่งขัน
- 3) S-T เป็นตำแหน่งที่ระบุความสามารถพึ่งพาตัวเองได้จากจุดแข็งภายใน แม้ว่าปัจจัยภายนอกจะไม่เอื้อต่อการเติบโตก็ตาม องค์กรประเภทนี้ควรดำเนินกลยุทธ์เชิงป้องกัน เพื่อใช้จุดแข็งขององค์กรในการแก้ไขวิกฤต หรือสร้างโอกาส
- 4) W-T เป็นตำแหน่งที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่อาจจะเป็นวิกฤตในอนาคต ดังนั้น องค์กรที่อยู่ในตำแหน่งทางยุทธศาสตร์นี้ ควรเร่งการดำเนินกลยุทธ์เชิงรับ โดยแก้ไขจุดอ่อนหรือหลีกเลี่ยงภัยคุกคามที่เป็นปัญหา เพื่อหลีกเลี่ยงหรือบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

แผนภาพที่ 2-8 ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์

จากข้อมูลการวิเคราะห์ที่ได้จากตารางสรุปผลคะแนนถ่วงน้ำหนักปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำเป็นกราฟเรดาร์ เพื่อแสดงตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ (Strategic Position) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปรากฏดังแผนภาพที่ 2.9

แผนภาพที่ 2-9

ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

จากภาพแสดงให้เห็นว่า การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ในลักษณะ S-T แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมภายนอกขององค์กรมีปัญหาและอุปสรรค แต่ภายในองค์กรเข้มแข็ง เป็นตำแหน่งที่ระบุความสามารถพึ่งพาตัวเองได้จากจุดแข็งภายใน แม้ว่าปัจจัยภายนอกจะไม่เอื้อต่อการเติบโตก็ตาม ดังนั้น สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการควรดำเนินกลยุทธ์เชิงป้องกัน ในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อใช้จุดแข็งขององค์กรในการแก้ไขวิกฤต หรือพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส

2.4.5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในกับภายนอก ด้วยวิธี TOWS Matrix

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอก ด้วย TOWS Matrix

ปัจจัยแวดล้อมภายใน ปัจจัยแวดล้อมภายนอก	จุดแข็ง (S) S3 มีการกำหนดพันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และตัวชี้วัด การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาในแผนปฏิบัติการรายปี และระยะ 5 ปี สำหรับใช้เป็นกรอบฯ ได้อย่างชัดเจน S1 เป็นหน่วยงานหลักที่มีบทบาท/ภารกิจโดยตรง ในการส่งเสริมและสร้างโอกาสให้เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง S2 สป.ศช. เป็นหน่วยงานหลักในการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคลทุกสังกัด ทั่วประเทศ S10 บุคลากรส่วนภูมิภาค มีความชำนาญในพื้นที่และได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในพื้นที่ ทำให้สำรวจ ติดตามและช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ S7 มีสำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ทั้งในและนอกสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัด (Agenda Base/Area Base)	จุดอ่อน (W) W4 มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงบ่อยครั้ง ทำให้นโยบายของหน่วยงานไม่ต่อเนื่อง W8 จากผลการประเมิน ONET, PISA, IMD ด้านการศึกษา เกิดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา W3 ข้อมูล สถิติทางการศึกษาไม่เป็นปัจจุบันและไม่เป็นเอกภาพ W5 ฐานข้อมูลเด็กด้อยโอกาส เด็กออกกลางคันและเด็กดกหล่น ไม่เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงาน W6 การประสานและการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในระดับพื้นที่ อาจมีข้อจำกัดในเรื่องสายการบังคับบัญชา ขอบประมาณและการเปิดเผยข้อมูล
โอกาส (O) O2 นโยบายรัฐบาล “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา O13 พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย O1 ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเป้าหมายการพัฒนาประเทศในแผนฉบับต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม O12 รัฐธรรมนูญส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาและการเข้ารับบริการการศึกษาของประชาชน O4 รัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน	กลยุทธ์เชิงรุก (SO) 1. สนับสนุนพร้อมทั้งกำหนดนโยบายการเพิ่มและกระจายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ให้มีความหลากหลาย ครอบคลุมทุกพื้นที่ (จังหวัด/อำเภอ/ตำบล) และทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยหน่วยงานทางการศึกษาในระดับพื้นที่ 2. สนับสนุนให้หน่วยงานในส่วนภูมิภาค มีบทบาทในการขับเคลื่อน ติดตามและประเมินผลการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างยั่งยืนในระดับพื้นที่ ด้วยการสร้างความเข้าใจต่อแผนควบคู่กับการถ่ายทอดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายและการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการ 3. ประชาสัมพันธ์การดำเนินการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้ทั่วถึง เพื่อเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) 1. ผลักดันให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน ที่มีความคล่องตัวสูง เพื่อการขับเคลื่อน ติดตามและประเมินผลการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง 2. ปรับปรุงและออกแบบระบบบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ (การปฏิรูปการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล สื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน การสร้างเสริมโอกาสทางการศึกษา การจัดสรรและกระจายทรัพยากรทางการศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา) โดยใช้กลไกของยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายรัฐบาลเป็นกรอบสำคัญในการดำเนินงาน

	4. สนับสนุนและจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรด้านการศึกษิตตามความต้องการและจำเป็นของผู้เรียนและสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่ กระจายอำนาจการบริหารงบประมาณและการทรัพยากรทางการศึกษาไปยังระดับพื้นที่ 5. บูรณาการด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ร่วมกับภาคีเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรม (ข้อมูล รูปแบบ การจัดการเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม ทรัพยากรทางการศึกษา บุคลากร ทุนการศึกษา ฯลฯ)	3. พัฒนารฐานข้อมูลเด็กรายบุคคล เด็กด้อยโอกาส เด็กออกกลางคันและเด็กกตหล่น ให้เป็นปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยงข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานได้ 4. ส่งเสริมระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อยกระดับการคุณภาพการศึกษาได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง 5. พัฒนาคูณภาพการเรียนทางไกล การเรียนผ่านโทรทัศน์ดาวเทียม (DLTV) ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีและปัญหาความยากจนของผู้ปกครองในการเรียนการสอนออนไลน์
ภัยคุกคาม (T) T8 ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เด็กบางส่วนขาดความสามารถในการเรียนออนไลน์ จากการขาดอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ต T1 การเมืองชาติเสถียรภาพ ส่งผลให้ขาดความเชื่อมั่นต่อระบบ รวมถึงความขัดแย้งทางความคิดส่งผลให้นโยบายขาดความต่อเนื่อง/เปลี่ยนแปลงบ่อย T3 เศรษฐกิจของประเทศถดถอยจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้ผู้เรียนหลุดออกจากระบบการศึกษา T6 ความเหลื่อมล้ำและความยากจนของผู้ปกครองทำให้ผู้เรียนจำนวนมาก ไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้ T4 อัตราการเกิดของประชากรที่น้อยลง ทำให้จำนวนผู้รับบริการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการลดลง	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) 1. มีระบบการค้นหา สํารวจ ติดตาม ช่วยเหลือและส่งต่อเด็กด้อยโอกาส เด็กออกกลางคันและเด็กกตหล่น ในรูปแบบที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน 2. รักษาผู้เรียนให้อยู่ในระบบการศึกษา และดึงผู้เรียนที่หลุดจากระบบการศึกษากลับเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยใช้จุดแข็งของสำนักงานกศน. ที่มีรูปแบบการศึกษาทั้งแบบสามัญศึกษาและการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การฝึกอาชีพระยะสั้น รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3. สนับสนุนเงินอุดหนุน (ทุนการศึกษา) แบบมีเงื่อนไข โดยเฉพาะกลุ่มเด็กยากจนและด้อยโอกาส ให้ได้รับโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างเหมาะสม เสมอภาคและเพียงพอ 4. ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life long learning) การศึกษาแบบพึ่งพาตนเองเพื่อรับมือกับภัยคุกคามต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต 5. แสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน ผู้นำทางความคิด ชุมชน องค์กรศาสนา และมูลนิธิ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาและทรัพยากรทางการศึกษา	กลยุทธ์เชิงรับ (WT) 1. พัฒนาคูณภาพของครูให้มีทักษะและสมรรถนะตามมาตรฐานที่กำหนด รวมถึงความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพของผู้เรียนหรือให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ 2. สร้างและพัฒนาแพลตฟอร์มทางการศึกษาที่เหมาะสมต่อการเข้าถึงและพัฒนารการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ 3. พัฒนาระบบการประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่เหมาะสม

จากตารางที่ 12 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอก ด้วย TOWS Matrix ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยการนำปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ที่มีผลกระทบต่อการทำงานของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ใน 5 ลำดับแรก มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์และจับคู่ระหว่างจุดแข็งกับโอกาส จุดแข็งกับภัยคุกคาม จุดอ่อนกับโอกาส และจุดอ่อนกับภัยคุกคาม และสรุปเป็นกลยุทธ์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) พบว่า

กลยุทธ์เชิงรุก (S-O) เป็นการใช้ประโยชน์จากจุดแข็งผนวกกับโอกาสที่มีอยู่

1. สนับสนุนพร้อมทั้งกำหนดนโยบายการเพิ่มและกระจายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ให้มีความหลากหลาย ครอบคลุมทุกพื้นที่ (จังหวัด/อำเภอ/ตำบล) และทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยหน่วยงานทางการศึกษาในระดับพื้นที่

2. สนับสนุนให้หน่วยงานในส่วนภูมิภาค เช่น สำนักงาน กศน. สำนักงานศึกษาธิการภาค สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เป็นต้น มีบทบาทในการขับเคลื่อน ติดตามและประเมินผลการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างยั่งยืนในระดับพื้นที่ ด้วยการสร้างความเข้าใจต่อแผนควบคู่กับการถ่ายทอดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายและการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการ

3. ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้ทั่วถึง เพื่อเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล

4. สนับสนุนและจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรด้านการศึกษาตามความต้องการและจำเป็นของผู้เรียนและสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่ กระจายอำนาจการบริหารงบประมาณและการทรัพยากรทางการศึกษาไปยังระดับพื้นที่

5. บูรณาการด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ร่วมกับภาคีเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรม (ข้อมูล รูปแบบการจัดการเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม ทรัพยากรทางการศึกษา บุคลากร ทุนการศึกษา ฯลฯ)

กลยุทธ์เชิงแก้ไข (W-O) เป็นการนำโอกาสที่มีมาปิดจุดอ่อนของเรา หรือทำให้จุดอ่อนลดลง

1. ผลักดันให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน ที่มีความคล่องตัวสูง เพื่อการขับเคลื่อน ติดตามและประเมินผลการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

2. ปรับปรุงและออกแบบระบบบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ (การปฏิรูปการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล สื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน การสร้างเสริมโอกาสทางการศึกษา การจัดสรรและกระจายทรัพยากรทางการศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา) โดยใช้กลไกของยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายรัฐบาลเป็นกรอบสำคัญในการดำเนินงาน

3. พัฒนาระบบข้อมูลเด็กรายบุคคล เด็กด้อยโอกาส เด็กออกกลางคันและเด็กตกหล่น ให้เป็นปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยงข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานได้

4. ส่งเสริมระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง

5. พัฒนาคุณภาพการเรียนทางไกล การเรียนผ่านโทรทัศน์ดาวเทียม (DLTV) ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีและปัญหาความยากจนของผู้ปกครองในการเรียนการสอนออนไลน์

กลยุทธ์เชิงป้องกัน (S-T) เป็นการนำจุดแข็ง มาป้องกันภาวะคุกคามจากภายนอก

1. มีระบบการค้นหา สืบสวน ติดตาม ช่วยเหลือและส่งต่อเด็กด้อยโอกาส เด็กออกกลางคันและเด็กตกหล่น ในรูปแบบที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
2. รักษาผู้เรียนให้อยู่ในระบบการศึกษา และดึงผู้เรียนที่หลุดจากระบบการศึกษากลับเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยใช้จุดแข็งของสำนักงาน กศน. ที่มีรูปแบบการศึกษาทั้งแบบสามัญศึกษาและการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การฝึกอาชีพระยะสั้น รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. สนับสนุนเงินอุดหนุน (ทุนการศึกษา) แบบมีเงื่อนไข โดยเฉพาะกลุ่มเด็กยากจนและด้อยโอกาส ให้ได้รับโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างเหมาะสม เสมอภาคและเพียงพอ
4. ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life long learning) การศึกษาแบบพึ่งพาตนเอง เพื่อรับมือกับภัยคุกคามต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต
5. แสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน ผู้นำทางความคิด ชุมชน องค์กรศาสนา และมูลนิธิ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาและทรัพยากรทางการศึกษา

กลยุทธ์เชิงรับ (W-T) เน้นตั้งรับจากภัยคุกคามและจุดอ่อนที่มีอยู่

1. พัฒนาคุณภาพของครูให้มีทักษะและสมรรถนะตามมาตรฐานที่กำหนด รวมถึงความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพของผู้เรียนหรือให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้
2. สร้างและพัฒนาแพลตฟอร์มทางการศึกษาที่เหมาะสมต่อการเข้าถึงและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์
3. พัฒนาระบบการประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่เหมาะสม

บทที่ 3

แผนขององค์กร

จากผลการศึกษาสภาวะแวดล้อมภายนอกและสภาวะแวดล้อมภายใน ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ และการประเมินตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ นำมากำหนดเป็นเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ มาตรการ/เครื่องมือ/ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแผนที่ทางยุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้

3.1 แผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)

แผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่มีผลต่อการดำเนินงานการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก และเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ตลอดจนจัดทำข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าวสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

3.2 เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (ENDs) (วิสัยทัศน์/พันธกิจ/เป้าหมาย)

วิสัยทัศน์ (Vision)

ภายในปี 2570 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นองค์กรที่ส่งเสริมและสร้างโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ผู้เรียนทุกช่วงวัยอย่างทั่วถึงและเสมอภาค

พันธกิจ (Mission)

1. สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
2. จัดและส่งเสริมการศึกษาในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีคุณภาพ

เป้าประสงค์ (Goal)

1. ประชากรวัยเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค จนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ชุมชนและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการจัด ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
3. หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ มีความทันสมัย ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่
4. สถานศึกษามีหลักสูตร สื่อ นวัตกรรม ช่องทางการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล เหมาะสมกับผู้เรียนทุกช่วงวัย

5. ครูและ คณาจารย์ได้รับการพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง
6. บุคลากรได้รับการพัฒนาให้ตรงกับสายงานหรือความชำนาญ สามารถจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

3.3 แนวทางในการดำเนินการ (WAYS) (ประเด็นยุทธศาสตร์/กลยุทธ์)

การกำหนดกลยุทธ์ในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือ WAYS ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ โดยเรียงลำดับจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และภัยคุกคาม (Threats) ใน 5 ลำดับแรกแล้ว นำ TOWS Matrix มาใช้เพื่อวิเคราะห์ทางเลือกกลยุทธ์ที่เป็นไปได้ ดังตารางต่อไปนี้

3.3.1 ประเด็นยุทธศาสตร์ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : สร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเสมอภาคครอบคลุม ทุกพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมาย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : พัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับผู้เรียนทุกช่วงวัย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : พัฒนาศักยภาพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

3.3.2 ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ตามประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเสมอภาคครอบคลุม ทุกพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมาย

ตารางที่ 13 เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย					กลยุทธ์
		2566	2567	2568	2569	2570	
1. ประชากรวัยเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค จนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1) ร้อยละของเยาวชนนอก ระบบการศึกษา (เด็กด้อยโอกาส เด็กออกกลางคัน เด็กตกหล่น ผู้พิการ) ได้รับโอกาสทางการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสม	ร้อยละ 60	ร้อยละ 70	ร้อยละ 80	ร้อยละ 90	ร้อยละ 100	1.1 เพิ่มและกระจายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ครอบคลุมทุกพื้นที่ 1.2 พัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ให้มีความพร้อมและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต 1.3 สนับสนุนและจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรด้าน
	2) ร้อยละของผู้เรียนได้รับการ	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย					กลยุทธ์
		2566	2567	2568	2569	2570	
	สนับสนุน ค่าใช้จ่าย ทางการศึกษา ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ตามสิทธิ ที่กำหนดไว้						การศึกษาตามความ ต้องการและจำเป็นของ ผู้เรียนและสถานศึกษา ในแต่ละพื้นที่
2. ชุมชนและภาคี เครือข่ายทุกภาค ส่วน มีส่วนร่วมใน การจัด ส่งเสริมและ สนับสนุนการศึกษา ในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตาม อัธยาศัย	3) จำนวนภาคี เครือข่ายที่ร่วม จัดกิจกรรม/ แหล่งเรียนรู้	50 แห่ง	60 แห่ง	70 แห่ง	80 แห่ง	90 แห่ง	1.4 ส่งเสริมการมีส่วน ร่วมของภาคีเครือข่าย ทุกภาคส่วน เพื่อสร้าง ความพร้อมในการจัด การศึกษาให้มี ประสิทธิภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับ
ผู้เรียนทุกช่วงวัย

ตารางที่ 14 เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย					กลยุทธ์
		2566	2567	2568	2569	2570	
1. หลักสูตรและ กระบวนการเรียนรู้ มีความทันสมัย ทัน กับการเปลี่ยนแปลง ของโลกยุคใหม่	1) ร้อยละของ นักเรียนสังกัด โรงเรียนเอกชน ที่มีผลคะแนน ทดสอบทาง การศึกษา ระดับชาติ (O- Net) แต่ละวิชา ผ่านเกณฑ์ คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้น	ร้อยละ 50	ร้อยละ 51	ร้อยละ 52	ร้อยละ 53	ร้อยละ 54	2.1 ปฏิรูปหลักสูตร และกระบวนการ เรียนรู้เพื่อยกระดับ คุณภาพและมาตรฐาน การจัดการเรียนรู้ให้ ทันต่อความ เปลี่ยนแปลงของโลก ยุคใหม่

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย					กลยุทธ์
		2566	2567	2568	2569	2570	
	2) ร้อยละของผล การทดสอบ ระดับชาติ N-Net แต่ละระดับ/ สาระการเรียนรู้ ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 50 ขึ้นไป	ร้อยละ 50	ร้อยละ 51	ร้อยละ 52	ร้อยละ 53	ร้อยละ 54	
2. สถานศึกษามี หลักสูตร สื่อ นวัตกรรม ช่อง ทางการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและ ประเมินผล เหมาะสมกับผู้เรียน ทุกช่วงวัย	3) จำนวนครั้งที่ ผู้เรียนและ ประชาชนเข้าถึง หลักสูตร/สื่อ/ แหล่งเรียนรู้ ที่จัด การศึกษาใน ระบบ นอกระบบ และการเรียนรู้ ตลอดชีวิต 4) ร้อยละของ ผู้เรียนที่ขอเทียบ โอนความรู้และ ประสบการณ์เพื่อ ยกระดับคุณวุฒิ การศึกษาเพิ่มขึ้น	100,000 ครั้ง	150,000 ครั้ง	200,000 ครั้ง	250,000 ครั้ง	300,000 ครั้ง	2.2 พัฒนา Digital Learning Platform แพลตฟอร์มการเรียนรู้ ทั้งในรูปแบบออนไลน์ และออฟไลน์ 2.3 พัฒนาระบบ การเทียบโอนและการ เทียบระดับการศึกษา ให้มีมาตรฐานและ สามารถเชื่อมโยง การศึกษาและการ เรียนรู้ทุกระดับ ทุกรูปแบบ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาศักยภาพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

ตารางที่ 15 เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย					กลยุทธ์
		2566	2567	2568	2569	2570	
1. ครูและคณาจารย์ได้รับการพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง	1) ร้อยละของครูและคณาจารย์ได้รับการพัฒนา ศักยภาพและทักษะที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอน และนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน	ร้อยละ 30	ร้อยละ 35	ร้อยละ 40	ร้อยละ 45	ร้อยละ 50	3.1 ส่งเสริมให้ครูและคณาจารย์พัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพและทักษะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่ 3.2 ส่งเสริมรูปแบบการอบรมครูที่หลากหลาย เพื่อให้ทั่วถึงและตรงตามความต้องการ
2. บุคลากรได้รับการพัฒนาให้ตรงกับสายงานหรือความชำนาญ สามารถจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ	2) ร้อยละของบุคลากรได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น	ร้อยละ 20	ร้อยละ 30	ร้อยละ 40	ร้อยละ 50	ร้อยละ 60	3.3 พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลเพื่อยกระดับสมรรถนะการปฏิบัติงาน

3.4 มาตรการ/เครื่องมือ/ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (MEANs)

จากยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่ได้จากข้อ 3.2 สามารถนำมาจัดทำโครงการตามแผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ดังนี้

ตารางที่ 16 โครงการตามแผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมายโครงการ	งบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)						หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570	รวม	
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเสมอภาคครอบคลุม ทุกพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมาย									
เป้าประสงค์ที่ 1 ประชากรวัยเรียนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค จนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน									
กลยุทธ์ที่ 1.1 เพิ่มและกระจายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ครอบคลุม ทุกพื้นที่									
1. โครงการส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับประชากรวัยเรียนที่อยู่ในอกระบบการศึกษา	1. เพื่อสำรวจ และติดตามกลุ่ม เป้าหมายระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อายุ 3-18 ปี) 2. เพื่อจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อย ผู้พลาดและขาดโอกาสทางการศึกษา	1. ดำเนินการใน 77 จังหวัดทั่วประเทศ 2. กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 150,000 คน	15.0000	15.0000	15.0000	15.0000	15.0000	75.0000	สช.,กศน.
2. โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งทุน	เพื่อสนับสนุนทุนการศึกษาให้นักเรียนที่สอบชิงทุนการศึกษาในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งทุน รุ่นที่ 4 ระดับปริญญาตรี ทั้งในประเทศและต่างประเทศ	นักเรียนทุนโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งทุน รุ่นที่ 4 จำนวน 28 คน โดย 1) ในประเทศ 15 คน 2) ต่างประเทศ 13 คน	14.0920	14.6800	15.5000	15.5500	16.0000	75.822	สศ.

โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมายโครงการ	งบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)						หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570	รวม	
กลยุทธ์ที่ 1.2 พัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ ให้มีความพร้อมและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต									
1. โครงการส่งเสริมการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	เพื่อส่งเสริมโรงเรียนที่ได้รับการส่งเสริมการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	โรงเรียนที่ได้รับการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบทางไกลผ่านดาวเทียม จำนวน 60 โรงเรียน	5.0000	5.0000	5.0000	5.0000	5.0000	25.0000	สช.
2. โครงการคลังความรู้ กศน. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต (TK Park)	เพื่อให้บุคลากร กศน. สามารถจัดทำคลังความรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศได้	1. บุคลากร กศน. จำนวน 3,415 คน 2. คลังความรู้ และบทความเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับตำบล จำนวน 37,000 บทความ	3.5000	3.5000	3.5000	3.5000	3.5000	17.5000	กศน.
กลยุทธ์ที่ 1.3 สนับสนุนและจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรด้านการศึกษิตตามความต้องการและจำเป็นของผู้เรียนและสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่									
1. โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน			29,950.0000	29,950.0000	29,950.0000	29,950.0000	29,950.0000	149,750.0000	สช.,กศน.
1.1 การจัดการศึกษาโรงเรียนในระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ผู้เรียนโรงเรียนเอกชนในระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายตามสิทธิ์ที่กำหนด	นักเรียนโรงเรียนเอกชนได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษา	27,072.0000	27,072.0000	27,072.0000	27,072.0000	27,072.0000	135,360.0000	สช.

โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมายโครงการ	งบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)						หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570	รวม	
		ขั้นพื้นฐาน จำนวน 2,015,520 คน							
1.2 การจัดการศึกษา นอกระบบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	ผู้เรียนการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่าย ตามสิทธิที่กำหนด	ผู้เรียนการศึกษานอก ระบบระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน ได้รับการ สนับสนุนค่าใช้จ่ายการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 871,272 คน	2,878.0000	2,878.0000	2,878.0000	2,878.0000	2,878.0000	14,390.0000	กศน.
2. โครงการพัฒนาศักยภาพ คนตลอดช่วงชีวิต	เพื่อสนับสนุนอาหารเสริม (นม) และอาหารกลางวัน	นักเรียนระดับปฐมวัยและ ระดับประถมศึกษา	2,601.3050	2,601.3050	2,601.3050	2,601.3050	2,601.3050	13,006.5250	สช.
2.1 ค่าอาหารเสริม (นม)	ให้นักเรียนระดับปฐมวัย	โรงเรียนเอกชนสังกัด สช.	2,600.2000	2,600.2000	2,600.2000	2,600.2000	2,600.2000	13,001.0000	
2.2 ค่าอาหารกลางวัน	และระดับประถมศึกษา ใน โรงเรียนเอกชนสังกัด สช.	จำนวน 1,444,074 คน	1.1050	1.1050	1.1050	1.1050	1.1050	5.5250	
เป้าประสงค์ 2 ชุมชนและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการจัด ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย									
กลยุทธ์ 1.4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความพร้อมในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ									
1. โครงการบูรณาการความ ร่วมมือภาคีเครือข่ายในการ จัดการศึกษาระดับพื้นที่	เพื่อบูรณาการและประสาน ความร่วมมือในการจัด การศึกษาระดับพื้นที่ ระหว่างหน่วยงาน องค์กร หรือภาคส่วนต่าง ๆ	หน่วยงานทางการศึกษา ในระดับพื้นที่ ทุกจังหวัด จำนวน 77 จังหวัด มีการบูรณาการในการ จัดการศึกษา	10.0000	10.0000	10.0000	10.0000	10.0000	50.0000	ศธภ.และ ศจจ.(หลัก) สช.,กศน., สพท.,สอศ. ,อปท.,ตชด.,

โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมายโครงการ	งบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)						หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570	รวม	
	ในรูปแบบที่หลากหลาย								หน่วยงาน เอกชน,มูลนิธิ (ร่วม)
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับผู้เรียนทุกช่วงวัย									
เป้าประสงค์ที่ 3 หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ มีความทันสมัย ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่									
กลยุทธ์ที่ 2.1 ปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่									
1. โครงการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล	เพื่อพัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลใน โรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษา ตาม หลักสูตรฐานสมรรถนะ	โรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษา จำนวน 2,862 โรง มีการ ปรับหลักสูตรสถานศึกษา โดยยึดสมรรถนะมาเป็น หลักในการจัดการศึกษา	12.0000	12.0000	12.0000	12.0000	12.0000	60.0000	สช.
2. โครงการพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษาตลอดชีวิต	เพื่อพัฒนาหลักสูตร การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับ ผู้เรียน ประชาชนที่สนใจ ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องความสนใจของ ผู้เรียน	1. จัดทำคู่มือการสะสม หน่วยงานการเรียนรู้ 2. พัฒนาโปรแกรมการ เรียนรู้	0.8900	0.9000	1.2000	1.6000	2.0000	6.5900	กศน.

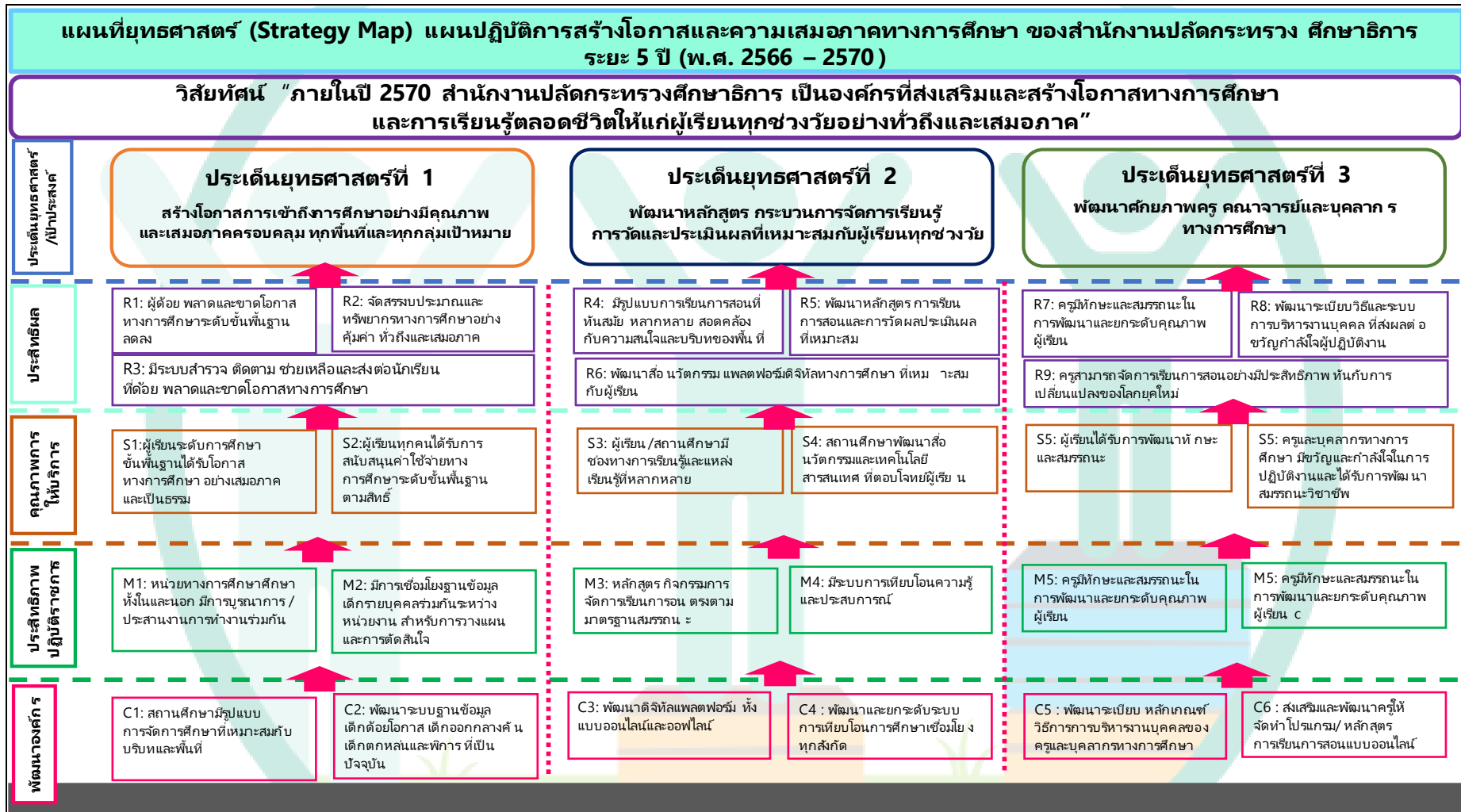
โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมายโครงการ	งบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)						หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570	รวม	
เป้าประสงค์ที่ 4 สถานศึกษามีหลักสูตร สื่อ นวัตกรรม ช่องทางการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล เหมาะสมกับผู้เรียนทุกช่วงวัย									
กลยุทธ์ที่ 2.2 พัฒนา Digital Learning Platform แพลตฟอร์มการเรียนรู้ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์									
1. โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาด้วยแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล	เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบเต็มรูปแบบ ทั้งการเรียนในห้องเรียน การเรียนออนไลน์ การสอนสดผ่าน Virtual Classroom การติว การทดสอบ การประเมินผลแบบรายบุคคล	ยกระดับการนำแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้ดิจิทัลในโรงเรียน เอกชน สำหรับการจัดการเรียนการสอน	20.0000	20.0000	20.0000	20.0000	20.0000	60.0000	สช.
2. โครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต	เพื่อจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้สามารถให้บริการสื่อออนไลน์บน Device ต่างๆ	ผู้เรียน ผู้รับบริการ เข้าใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์	5.0000	5.0000	5.0000	5.0000	5.0000	25.0000	กศน.
กลยุทธ์ 2.3 พัฒนาระบบการเทียบโอนและการเทียบระดับการศึกษา ให้มีมาตรฐานและสามารถเชื่อมโยงการศึกษาและการเรียนรู้ทุกระดับ ทุกรูปแบบ									
1. โครงการเทียบระดับการศึกษา กศน.	เพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนาสถานศึกษาที่ทำหน้าที่เทียบระดับการศึกษา	สถานศึกษาและเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เทียบระดับการศึกษา ได้รับความรู้	0.8500	0.8500	0.8500	0.8500	0.8500	4.2500	กศน.

โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมายโครงการ	งบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)						หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570	รวม	
	และเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ฯ ทั่วประเทศ	เกี่ยวกับการเทียบระดับ การศึกษา กศน.							
2. โครงการสะสมหน่วยการเรียนรู้เพื่อการเทียบโอนและ ยกระดับคุณวุฒิแห่งชาติ (Credit Bank)	เพื่อจัดทำคู่มือและพัฒนา บุคลากรด้านการสะสม หน่วยการเรียนรู้เพื่อการ เทียบโอนและยกระดับ คุณวุฒิแห่งชาติ (Credit Bank)	บุคลากรพลະสถานศึกษา ได้รับการพัฒนาความรู้ และวิธีการสะสม หน่วยงานการเรียนรู้เพื่อ การเทียบโอนและ ยกระดับคุณวุฒิแห่งชาติ (Credit Bank)	1.5000	1.5000	1.5000	1.5000	1.5000	7.5000	กศน.
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาศักยภาพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา									
เป้าประสงค์ที่ 5 ครูและ คณาจารย์ได้รับการพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง									
กลยุทธ์ที่ 3.1 ส่งเสริมให้ครูและคณาจารย์พัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพและทักษะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่									
1. โครงการพัฒนาสมรรถนะ วิชาชีพของข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา	เพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ ของข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษาของ สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ	บุคลากรทางการศึกษา (ผู้บริหาร รองศึกษาธิการ จังหวัด ครู บุคลากร ทางการศึกษา ศึกษานิเทศก์ ได้รับการ พัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	5.0000	สคบศ.
2. โครงการพัฒนาข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา	เพื่อจัดอบรมและพัฒนา ข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา ให้มี	ข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา ได้รับการ	2.3000	2.5000	3.2000	3.5000	4.000	15.5000	สคบศ.

โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมายโครงการ	งบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)						หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570	รวม	
	สมรรถนะที่สอดคล้องกับ ศตวรรษที่ 21	พัฒนาสมรรถนะที่ สอดคล้องกับศตวรรษ ที่ 21							
กลยุทธ์ที่ 3.2 ส่งเสริมรูปแบบการอบรมครูที่หลากหลาย เพื่อให้ทั่วถึงและตรงตามความต้องการ									
1. โครงการพัฒนาสมรรถนะ การจัดการเรียนการสอนของ ครูสำหรับการสอนในศตวรรษ ที่ 21	เพื่อพัฒนาสมรรถนะการ จัดการเรียนการสอนของครู ให้เหมาะสมและสอดคล้อง กับศตวรรษที่ 21	ครูโรงเรียนเอกชนได้รับ การพัฒนาสมรรถนะการ จัดการเรียนการสอน สำหรับศตวรรษที่ 21 สามารถนำไปปรับใช้ใน การจัดการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 250 คน	3.8500	4.0000	4.7600	5.2300	5.9900	23.8300	สช.
2. โครงการพัฒนาครู กศน. ด้านการจัดทำโปรแกรม สำเร็จรูป (Mobile Application for education) เพื่อการจัดการ เรียนการสอนออนไลน์	เพื่อพัฒนาครู กศน. ด้านการจัดทำโปรแกรม สำเร็จรูปเพื่อจัดการ เรียนการสอนออนไลน์ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ	ครู กศน. ได้รับการพัฒนา ด้านการจัดทำโปรแกรม สำเร็จรูปเพื่อจัดการ เรียนการสอนออนไลน์ จำนวน 300 คน	2.5000	2.5000	2.5000	2.5000	2.5000	15.0000	กศน.

โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เป้าหมายโครงการ	งบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)						หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2566	2567	2568	2569	2570	รวม	
เป้าประสงค์ที่ 6 บุคลากรได้รับการพัฒนาให้ตรงกับสายงานหรือความชำนาญ สามารถจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ									
กลยุทธ์ที่ 3.3 พัฒนาระบบบริหารงานบุคคล เพื่อยกระดับสมรรถนะการปฏิบัติงาน									
1. โครงการพัฒนาระเบียบ/ หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับ การบริหารงานบุคคลของครู และบุคลากรทางการศึกษา	เพื่อพัฒนาระเบียบ/ หลักเกณฑ์และวิธีการ เกี่ยวกับการบริหารงาน บุคคลของครูและบุคลากร ทางการศึกษา ให้เหมาะสม กับสถานการณ์ปัจจุบัน	ระเบียบ/หลักเกณฑ์และ วิธีการเกี่ยวกับการ บริหารงานบุคคลของครู และบุคลากรทางการ ศึกษา ไม่น้อยกว่า 2 ระเบียบ/หลักเกณฑ์	0.9000	0.9000	0.9000	0.9000	0.9000	4.5000	ก.ค.ศ.

3.5 แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Maps)

แผนภาพที่ 3-1 แผนที่ทางยุทธศาสตร์ (Strategy Maps) แผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)

แผนภาพที่ 3-2 กรอบความเชื่อมโยงสู่แผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)

แผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) มุ่งสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ “ภายในปี 2570 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นองค์กรที่ส่งเสริมและสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ผู้เรียนทุกช่วงวัยอย่างทั่วถึงและเสมอภาค” ภายใต้พันธกิจ 1) สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และ 2) จัดและส่งเสริมการศึกษาในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ 6 เป้าประสงค์ และ 10 กลยุทธ์ได้แก่

1. ประเด็นยุทธศาสตร์ สร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเสมอภาค
ครอบคลุม ทุกพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมาย

เป้าประสงค์ 1 ประชากรวัยเรียนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ได้รับโอกาสทางการศึกษา
อย่างเสมอภาค จนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลยุทธ์

1.1 เพิ่มและกระจายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ครอบคลุม ทุกพื้นที่
1.2 พัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ ให้มีความพร้อมและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.3 สนับสนุนและจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรด้านการศึกษาตามความต้องการและจำเป็นของผู้เรียนและสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่

เป้าประสงค์ 2 ชุมชนและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการจัด ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

กลยุทธ์

1.4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความพร้อมในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2. ประเด็นยุทธศาสตร์ พัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
ที่เหมาะสมกับผู้เรียนทุกช่วงวัย

เป้าประสงค์ที่ 3 หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ มีความทันสมัย ทันกับการเปลี่ยนแปลง
ของโลกยุคใหม่

กลยุทธ์

2.1 ปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

เป้าประสงค์ที่ 4 สถานศึกษามีหลักสูตร สื่อ นวัตกรรม ช่องทางการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล เหมาะสมกับผู้เรียนทุกช่วงวัย

กลยุทธ์

2.2 พัฒนา Digital Learning Platform แพลตฟอร์มการเรียนรู้ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์

2.3 พัฒนาระบบการเทียบโอนและการเทียบระดับการศึกษา ให้มีมาตรฐานและสามารถเชื่อมโยงการศึกษาและการเรียนรู้ทุกระดับ ทุกรูปแบบ

3. ประเด็นยุทธศาสตร์ พัฒนาศักยภาพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

เป้าประสงค์ที่ 5 ครูและ คณาจารย์ได้รับการพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์

3.1 ส่งเสริมให้ครูและคณาจารย์พัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพและทักษะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่

3.2 ส่งเสริมรูปแบบการอบรมครูที่หลากหลาย เพื่อให้ทั่วถึงและตรงตามความต้องการ

เป้าประสงค์ที่ 6 บุคลากรได้รับการพัฒนาให้ตรงกับสายงานหรือความชำนาญ สามารถจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

กลยุทธ์

3.3 พัฒนาระบบบริหารงานบุคคล เพื่อยกระดับสมรรถนะการปฏิบัติงาน

บทที่ 4

ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์

ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

การนำแผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกส่วนราชการ ทุกหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการและนอกสังกัดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ที่จะร่วมกำหนดโครงการและกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และถ่ายทอดสาระสำคัญของแผนลงสู่แผนปฏิบัติราชการ แผนปฏิบัติการ และแผนงานของหน่วยงานทั้งในส่วนกลางและในระดับพื้นที่ภูมิภาค/จังหวัด

แนวทางการขับเคลื่อนฯ ที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยทุกพื้นที่และทุกระดับการศึกษาเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในรูปแบบที่เหมาะสม ทัดเทียมกันตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ต้องอาศัยความร่วมมือและบูรณาการจัดการศึกษาจากภาคีเครือข่ายจากทุกภาคส่วน ดังต่อไปนี้

1. ขับเคลื่อนและต่อยอดนโยบายรัฐบาล ที่ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำของสังคมโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (No one is being left behind) โดยบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกพื้นที่ ทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรศาสนา มูลนิธิ หรือองค์กรอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศ

2. สร้างความตระหนัก รับรู้ แผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ให้แก่หน่วยงานและบุคลากรในสังกัดทั้งส่วนกลางและภูมิภาค เพื่อเป็นกรอบแนวทางสำหรับการดำเนินงานด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และการวางแผนขอรับการจัดสรรงบประมาณประจำปีงบประมาณต่อไป

3. ส่งเสริม สนับสนุนให้หน่วยงานในสังกัดเสนอแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ที่สอดคล้องกับจุดเน้นและทิศทางการพัฒนาประเทศ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

4. สนับสนุนให้หน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณจากแหล่งอื่นๆ เพื่อเพิ่มช่องการและโอกาสการได้รับจัดสรรงบประมาณที่เพิ่มขึ้น อาทิ การเสนอโครงการผ่านงบประมาณบูรณาการเชิงพื้นที่ (จังหวัด/กลุ่มจังหวัด) งบประมาณบูรณาการระดับภาค การเสนอโครงการสำคัญเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปี เป็นต้น

5. การสร้างความเข้าใจในเป้าหมายและยุทธศาสตร์การดำเนินงานของแผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ไปยังทุกหน่วยงานในสังกัดทุกพื้นที่ ทุกระดับ เพื่อให้การขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติมีการบริหารจัดการและการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษา โดยมีระบบงบประมาณเป็นกลไกสนับสนุนให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม

6. กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการศึกษา วิเคราะห์ความเหมาะสมของงบประมาณในการสนับสนุนให้กับผู้เรียนและสถานศึกษา อย่างเหมาะสมและเพียงพอ สอดคล้องกับสภาพและบริบทของพื้นที่ สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริง โดยคำนึงถึงความจำเป็นตามสภาพพื้นที่ภูมิศาสตร์สภาพทางเศรษฐกิจ และที่ตั้งของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหาทุนการศึกษาเพิ่มเติมและส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดทำแผนงบประมาณการศึกษาอย่างอิสระ

7. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประสานความร่วมมือกับกองทุนความเสมอภาคทางการศึกษา เพื่อจัดสรรงบประมาณให้เด็กวัยเรียนกลุ่มขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

8. วางระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงาน และความคืบหน้าของการดำเนินงานตามแผน

9. การปรับระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้เกิดประสิทธิภาพ โดยปรับโครงสร้างการบริหารงานให้มีความชัดเจนในด้านบทบาทหน้าที่ และการกระจายอำนาจและการตัดสินใจจาก ส่วนกลางสู่ระดับภูมิภาคและสถานศึกษา รวมทั้งการปรับระบบการบริหารจัดการ และการบริหารงานบุคคลในแต่ละระดับให้ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

7. นำกลไกของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาในระดับพื้นที่ (ภาค/จังหวัด) ทั้งการกำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางการดำเนินงาน การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ รวมทั้งการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. **ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่ตกหล่น**. สืบค้นออนไลน์จาก <https://www.bic.moe.go.th/index.php/cimio-asean-menu/asean-menu/ooscy>. สืบค้นวันที่ 19 มีนาคม 2565.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **การจัดทำยุทธศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ : ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562.
- ราชกิจจานุเบกษา. **กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2548**. (28 ตุลาคม 2548) เล่มที่ 122 ตอนที่ 100 ก.
- ราชกิจจานุเบกษา. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. (6 เมษายน 2560). เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2562.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **คู่มือการจัดทำแผนระดับที่ 3 และการเสนอแผนระดับที่ 3 ในส่วนของแผนปฏิบัติการด้าน.....ต่อคณะรัฐมนตรี**. สืบค้นวันที่ 19 มีนาคม 2565.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ**. สืบค้นออนไลน์จาก <http://nscr.nesdc.go.th/master-plans>. สืบค้นวันที่ 20 มีนาคม 2565.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)**. สืบค้นออนไลน์จาก <http://nscr.nesdc.go.th/nesdp>. สืบค้น ณ วันที่ 20 มีนาคม 2565.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **รายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2559-2563**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางนิตรา โภชากรณ์
วัน เดือน ปีเกิด	8 เมษายน 2519
การศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิต (การเงิน) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยทักษิณ Intensive English Language Course – ILC (สถาบันเทววงศ์ ยุโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ) หลักสูตร “การบริหารยุทธศาสตร์” รุ่นที่ 2/2562 (ศูนย์บริการ วิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
ประวัติการทำงาน	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ระดับ 4 สป.ศธ. เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ระดับ 5 สป.ศธ. นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สป.ศธ. นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ สป.ศธ.
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานแผนและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ